Kjarasamningar – nýtum sterka stöðu

Halldór Benjamín Þorbergsson, framkvæmdastjóri Samtaka atvinnulífsins

Mál málanna í dag

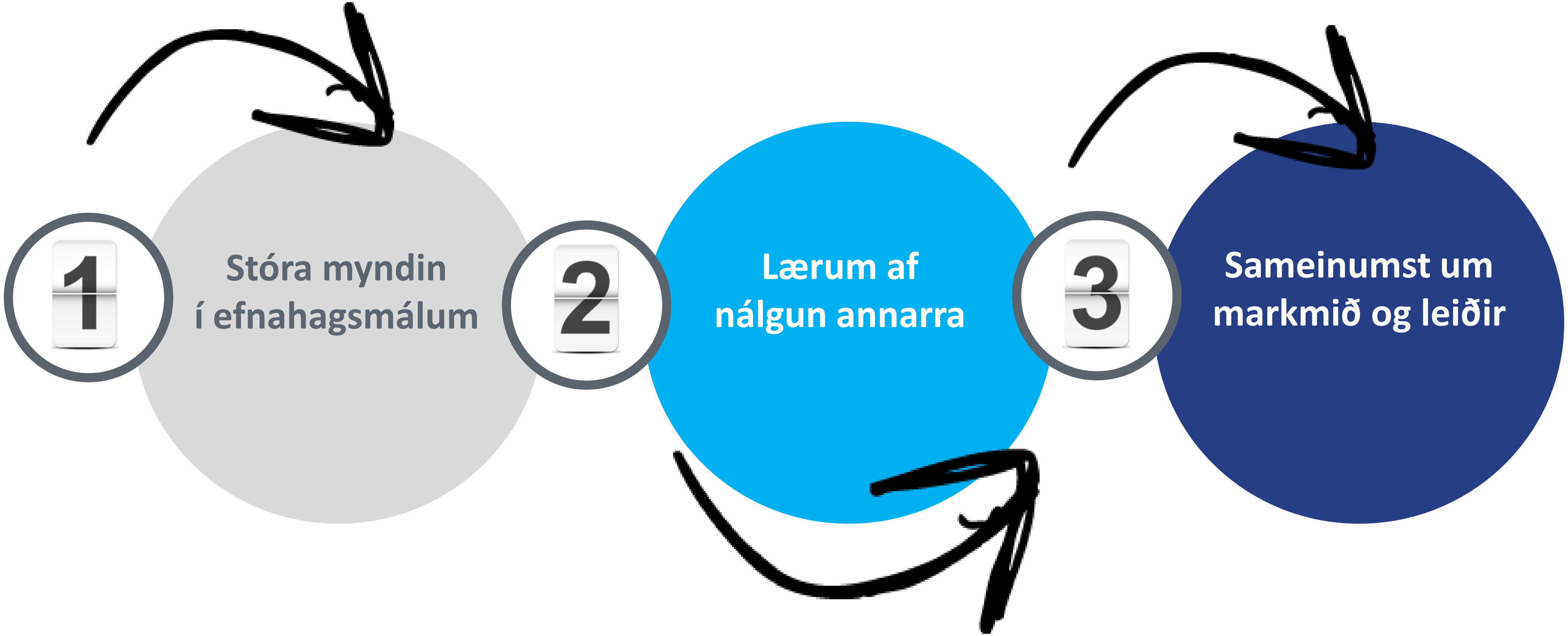

Efnisyfirlit

1 **Sterkur efnahagur en sömu sjálfskaparvítin**

2 Hagstæð ytri skilyrði hafa haldið aftur af verðbólgu

3 Nýtt kjarasamningslíkan er nauðsyn

4 Mýtur er varða íslenskan vinnumarkað

Staðan sjaldan verið betri á einu lengsta hagvaxtarskeiði sögunnar

Hagkerfið vex og útgjöld þjóðarinnar aukast

Þjóðarútgjöld og hagvöxtur
%, raunbreyting frá fyrra ári

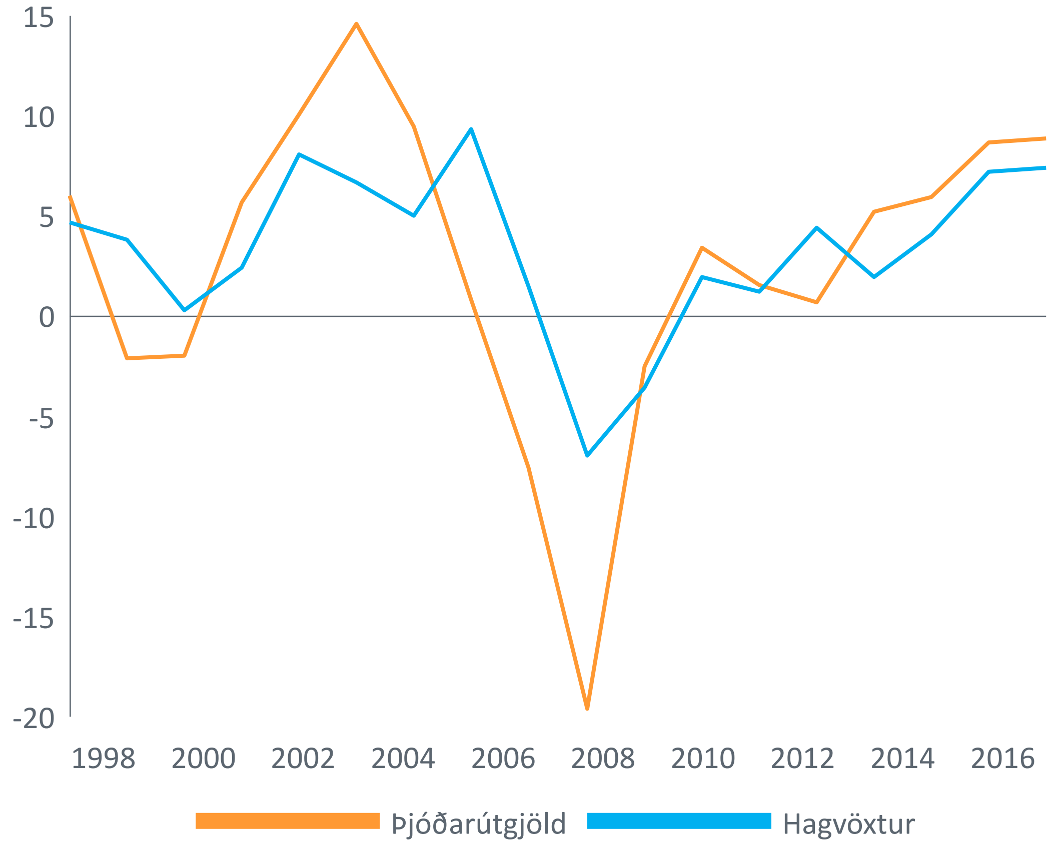

Uppsveiflan er ekki skuldsett heldur kaupmáttardrifin

Hrein erlend staða þjóðarbúsins
%, hlutfall af VLF

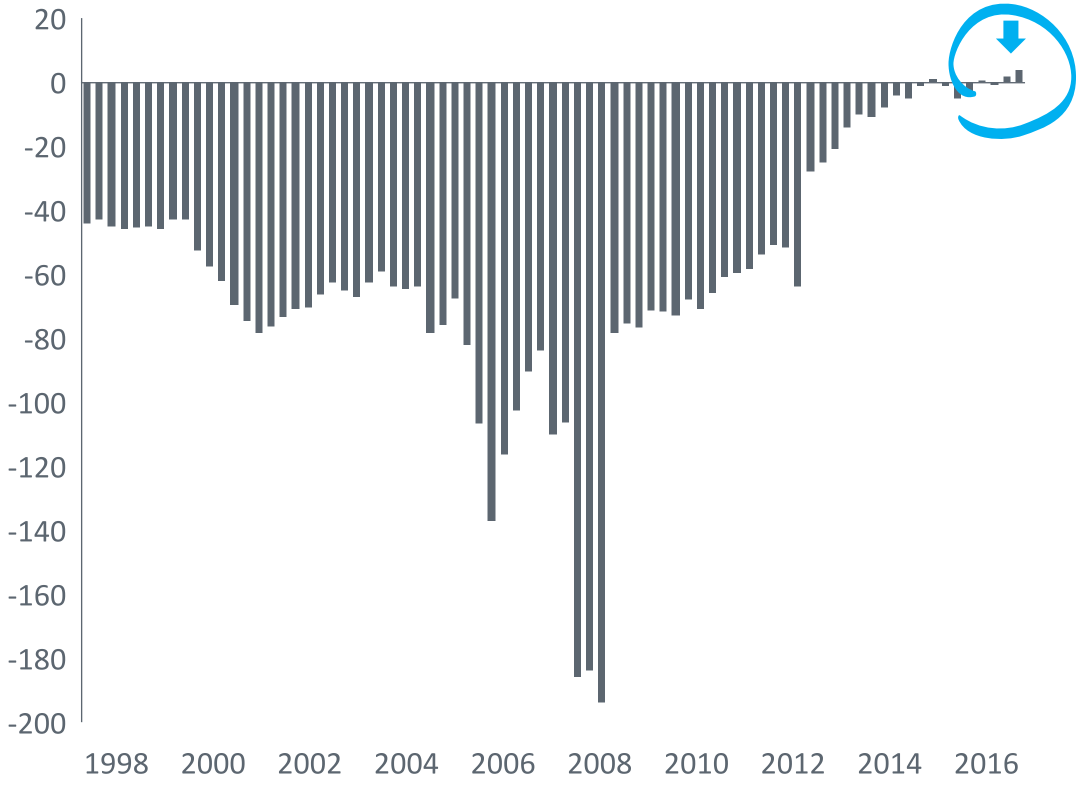

SA

Það eru hins vegar blikur á lofti. Það er byrjað að hægja á vexti hagkerfisins.

Hagkerfið vex áfram, en á hægari takti

Hagvöxtur (árleg breyting)
%, landsframleiðsla á föstu verðlagi

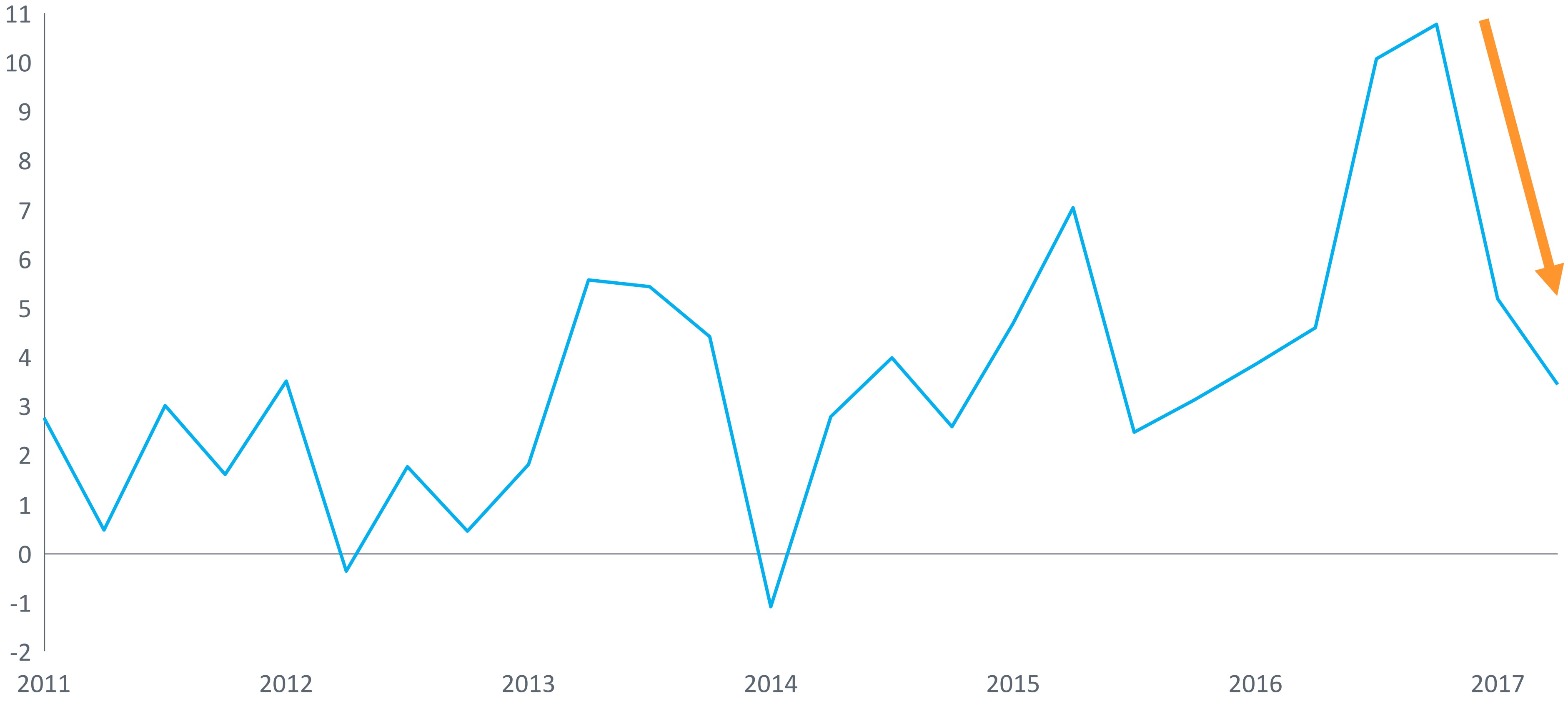

SA

Á sama tíma og verðbólga hefur haldist sögulega lág – svipuð meðaltali OECD

Verðbólguvæntingar virka vel ankeraðar

Verðbólga á Íslandi
%, 12 mánaða breyting

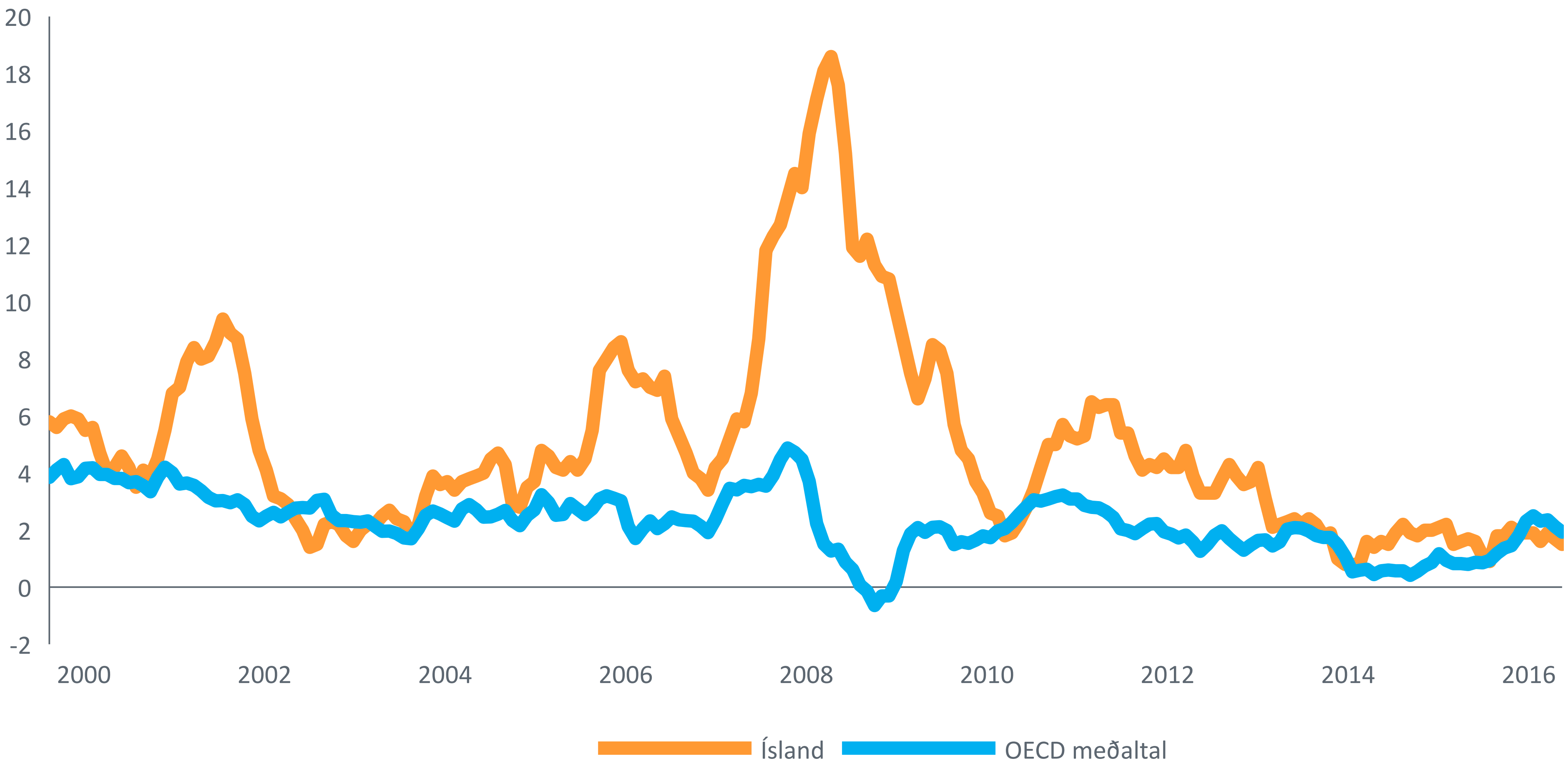

SA

Launahækkanir verða á ný viðskila við framleiðniaukningu. Til langs tíma getur kaupmáttur launa ekki hækkað umfram undirliggjandi verðmætasköpun – það er kjarni máls

Raunlaun og framleiðni
Vísitala = 100 árið 1992

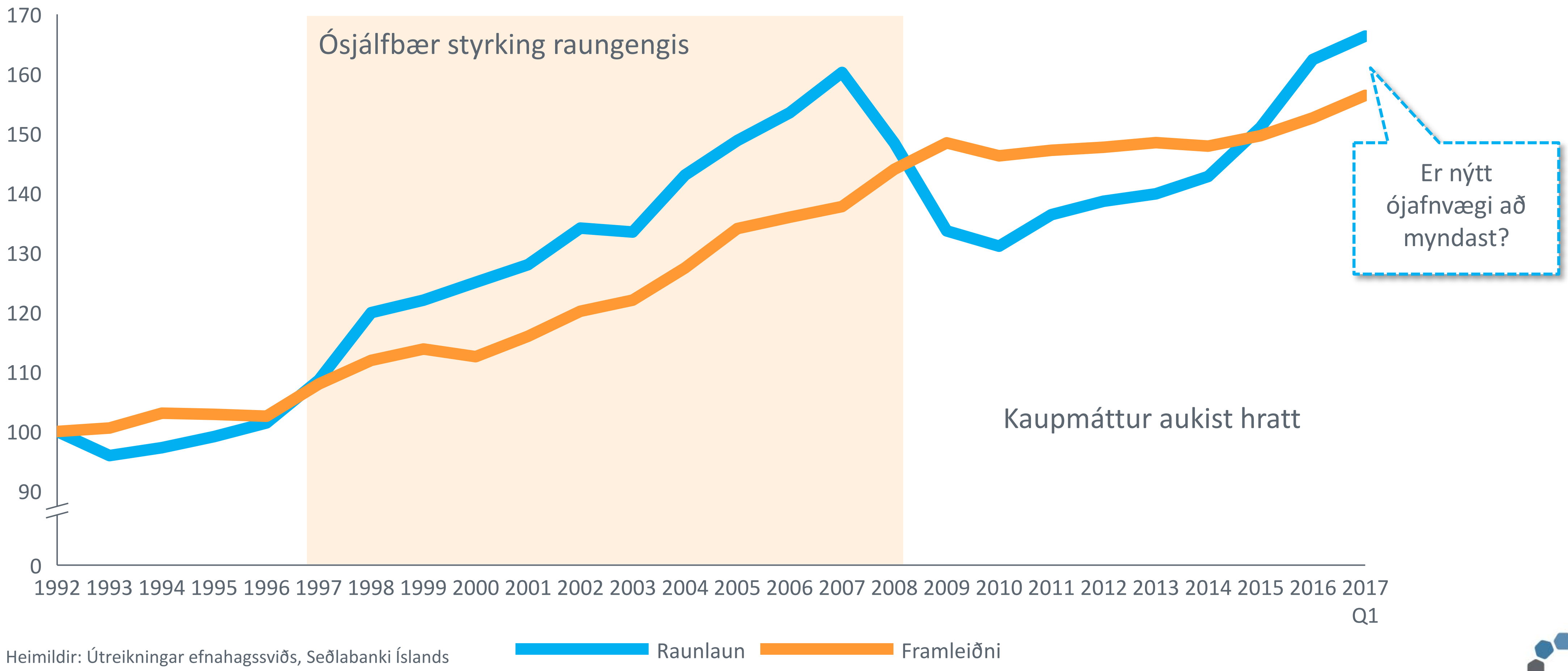

Heimildir: Útreikningar efnahagssviðs, Seðlabanki Íslands

SA

Segin saga. Íslenskar framúrkeyrslur eru iðulega leiðréttar með gengisfalli

Breytingar á gengi ISK gagnvart USD
%, breyting á ársmeðaltölum

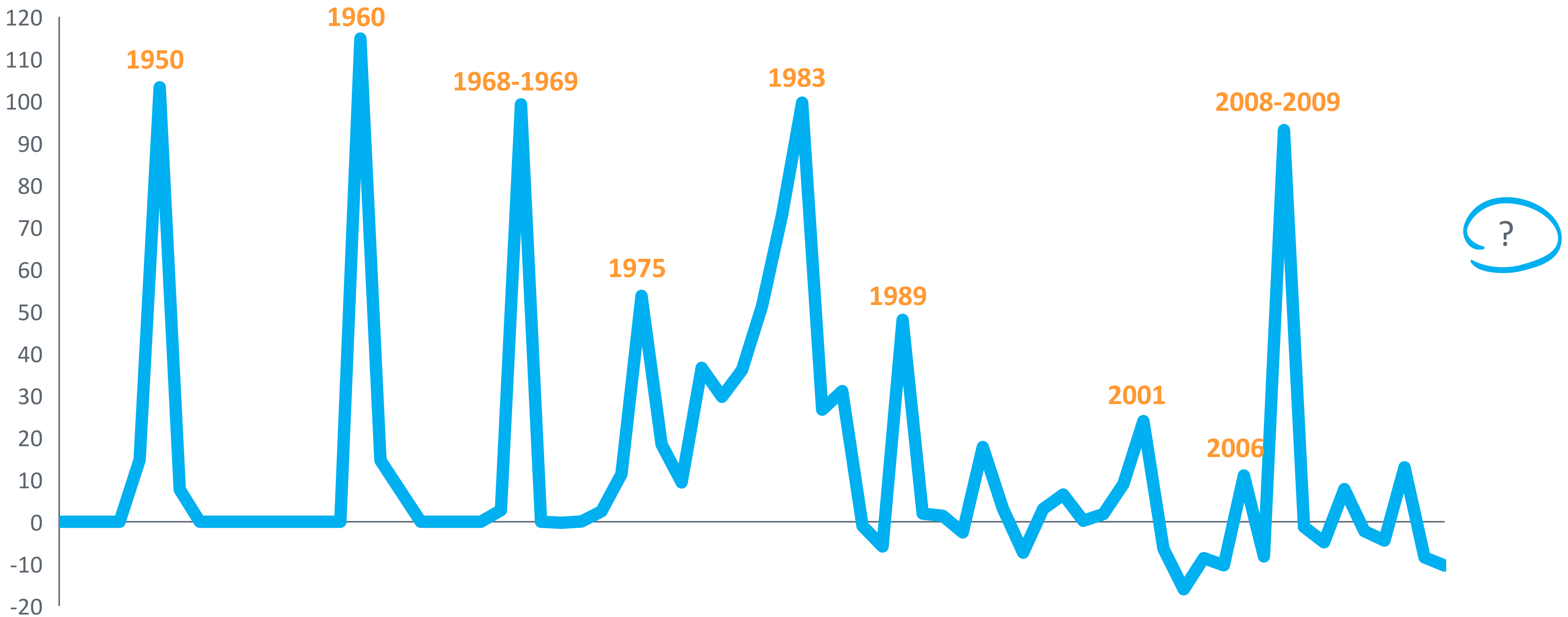

Heimildir: Útreikningar efnahagssviðs, Seðlabanki Íslands

SA

Íslenskt þjóðarbú hefur sjaldan staðið betur. Þrátt fyrir að hafa hækkað laun langt umfram nágrannaþjóðir hefur verðbólga ekki látið á sér kræla og kaupmáttur vaxið mikið á undanförnum árum.

1

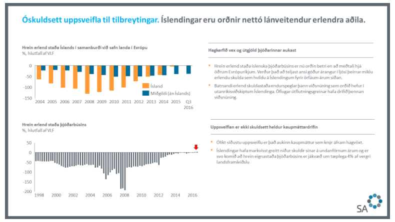

Góð staða þjóðarbúsins

- Hagvöxtur hefur verið mikill á undanförnum árum og þjóðarútgjöld aukast hratt. Byggði vöxturinn á auknum tekjum og verðmætasköpun fremur en skuldsetningu.
- Íslendingar hafa greitt hratt niður erlendar skuldir og er hrein skuldastaða þjóðarbúsins nú orðin jákvæð hafandi verið neikvæð um langa hríð.

2

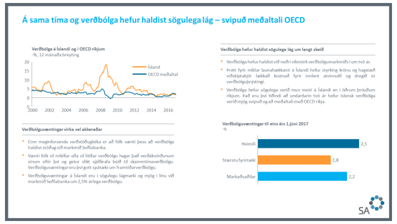

Verðbólga hefur haldist lág

- Þrátt fyrir mikinn vöxt í hagkerfinu og miklar launahækkanir hefur verðbólga haldist lág og stöðug í sögulega langan tíma.
- Virðast verðbólguvæntingar vel akkeraðar og fátt bendir til annars en að verðbólgan haldist við eða undir verðbólgumarkmiði.

3

Kaupmáttur hefur aukist mikið

- Miklar launahækkanir undanfarinn ára samhliða lágri verðbólgu hefur orðið þess valdandi að kaupmáttur hefur vaxið hratt.
- Kaupmáttur byggir þó á verðmætasköpun í hagkerfinu og er því áhyggjuefni að raunlaun skuli aftur hækka mun hraðar en framleiðni eykst líkt og í aðdraganda efnahagsáfallsins árið 2008.

4

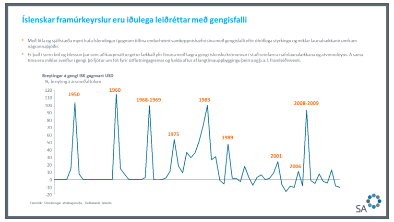

Saga leiðréttinga í gegnum gengi

- Þó íslenskur efnahagur líti vel út um þessar mundir er mikilvægt að verja góða stöðu. Áhyggjuefni er að framleiðni haldi ekki í við launaþróun.
- Íslendingar eiga langa sögu af því að hækka laun umfram getu hagkerfisins og hefur slíkt ójafnvægi iðulega verið leiðrétt með gengisfalli, handstýrðu eða gengishruni líkt og árið 2008.

SA

Efnisyfirlit

1 Sterkur efnahagur en sömu sjálfskaparvítin

2 Hagstæð ytri skilyrði hafa haldið aftur af verðbólgu

3 Nýtt kjarasamningslíkan er nauðsyn

4 Mýtur er varða íslenskan vinnumarkað

SA

Þó launakostnaður hafi vaxið úr öllu samræmi við nágrannaþjóðir hefur verðbólga haldist lág

Launakostnaður á framleidda einingu og neysluverðsvísitala
- %, breyting milli ára

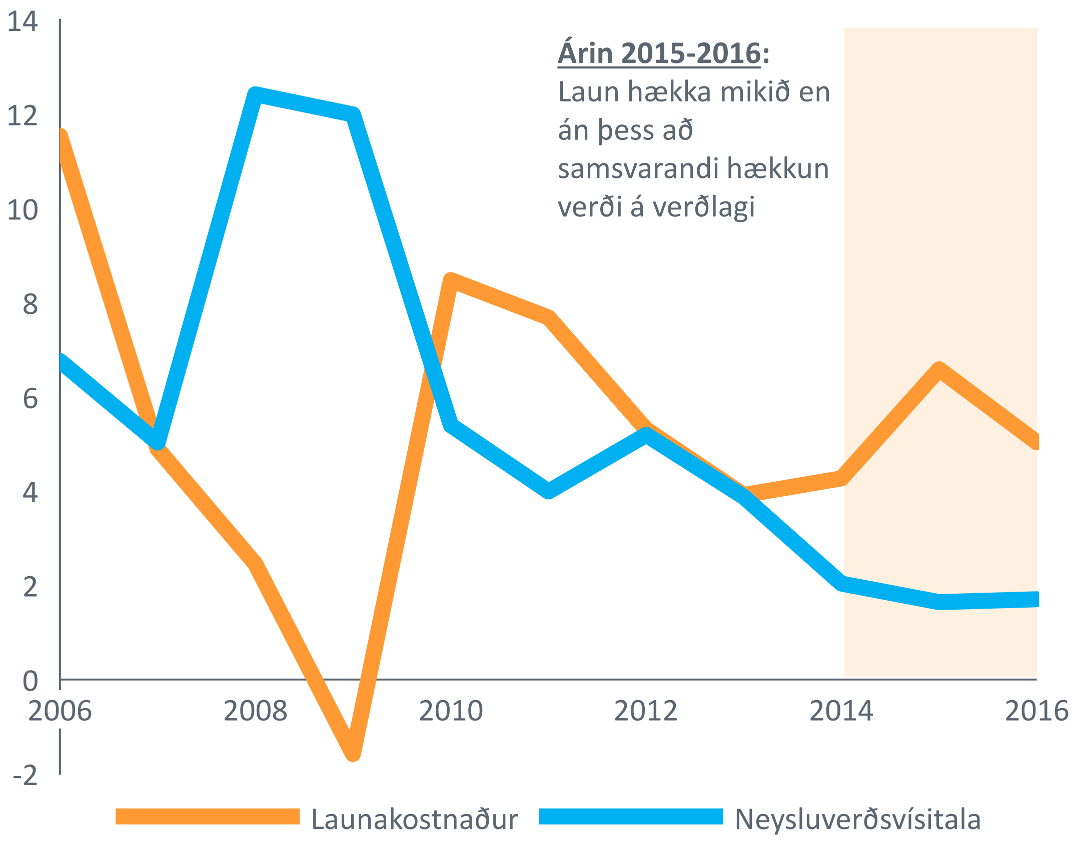

Launakostnaður á framleidda einingu síðastliðin tvö ár
- %, uppsöfnuð breyting frá 2014-2016

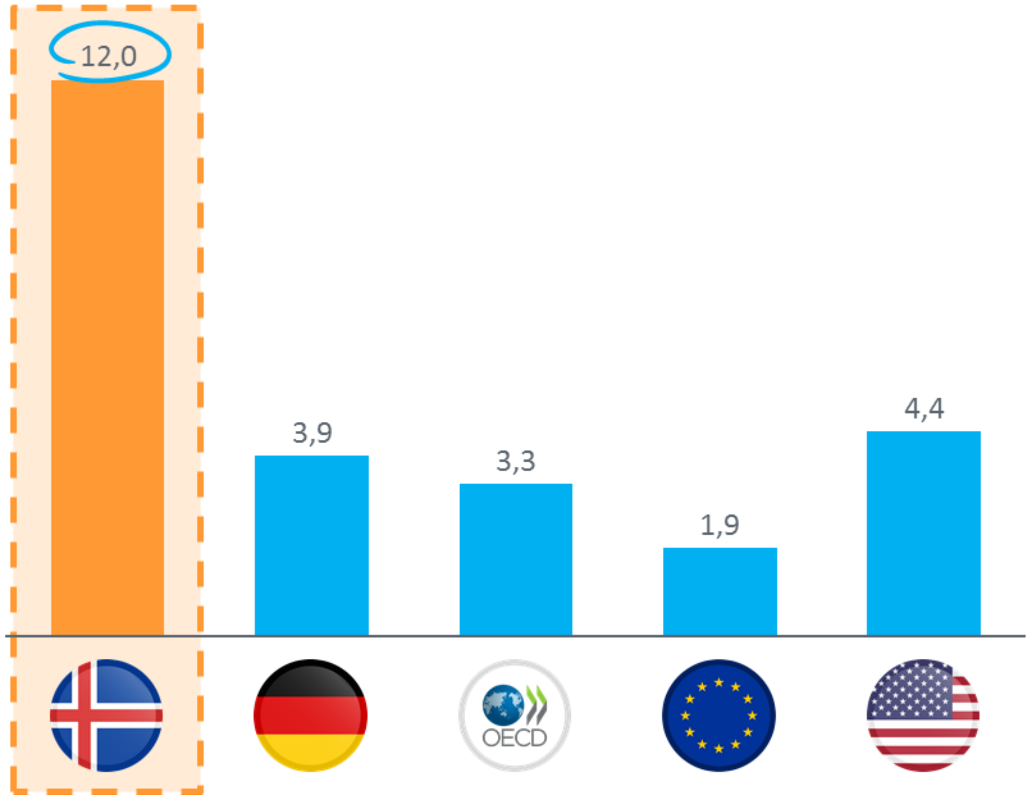

Leiðin sem var farin 2015 verður ekki endurtekin – takmörk eru fyrir hækkun raungengis

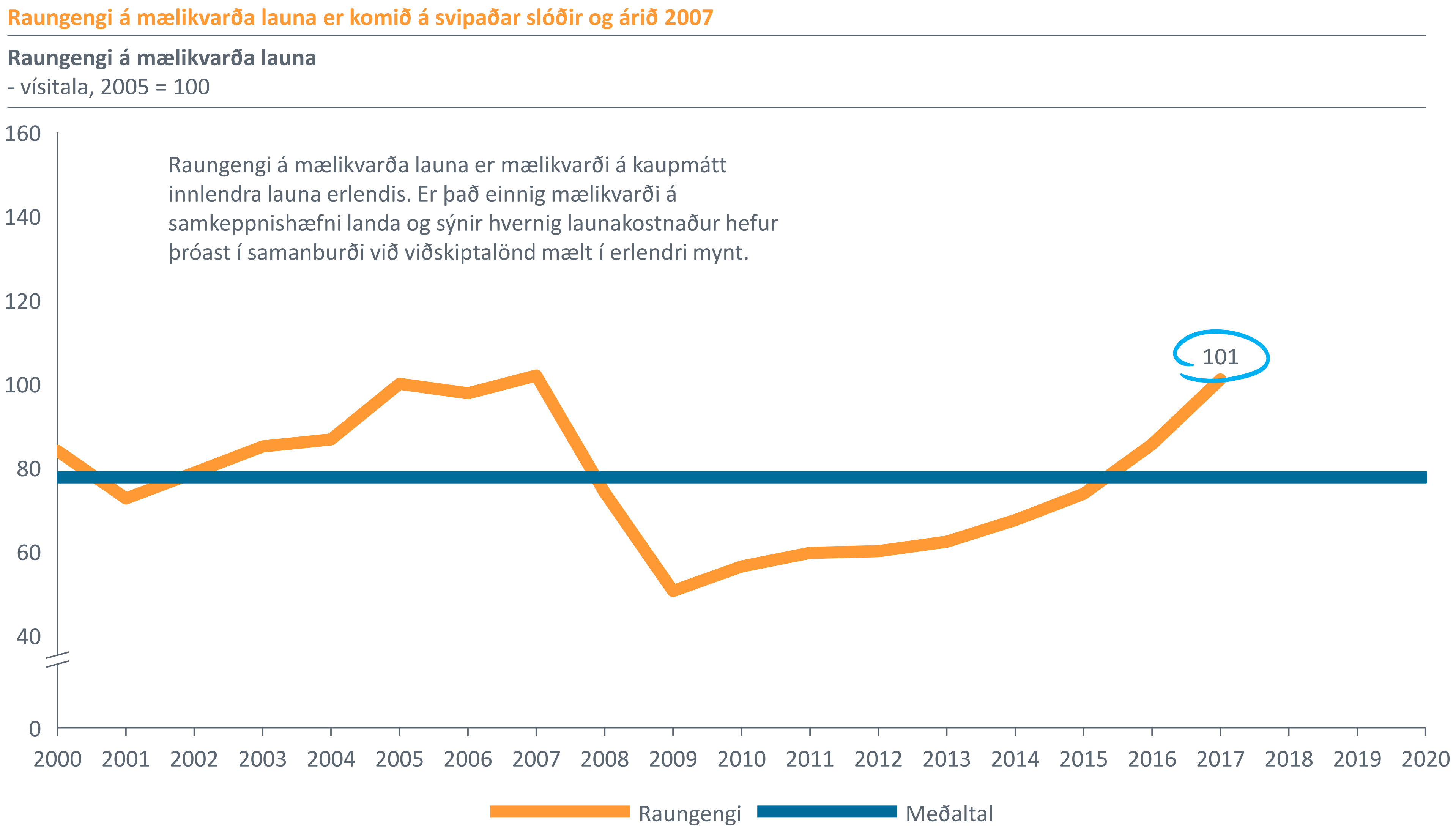

Heimildir: Seðlabanki Íslands, útreikningar efnahagssviðs

Íslendingar hafa haldið kaupmáttaraukningu síðustu kjarasamninga og gott betur

Raungengi á mælikvarða launa er komið á svipaðar slóðir og árið 2007

Raungengi á mælikvarða launa
- vísitala, 2005 = 100

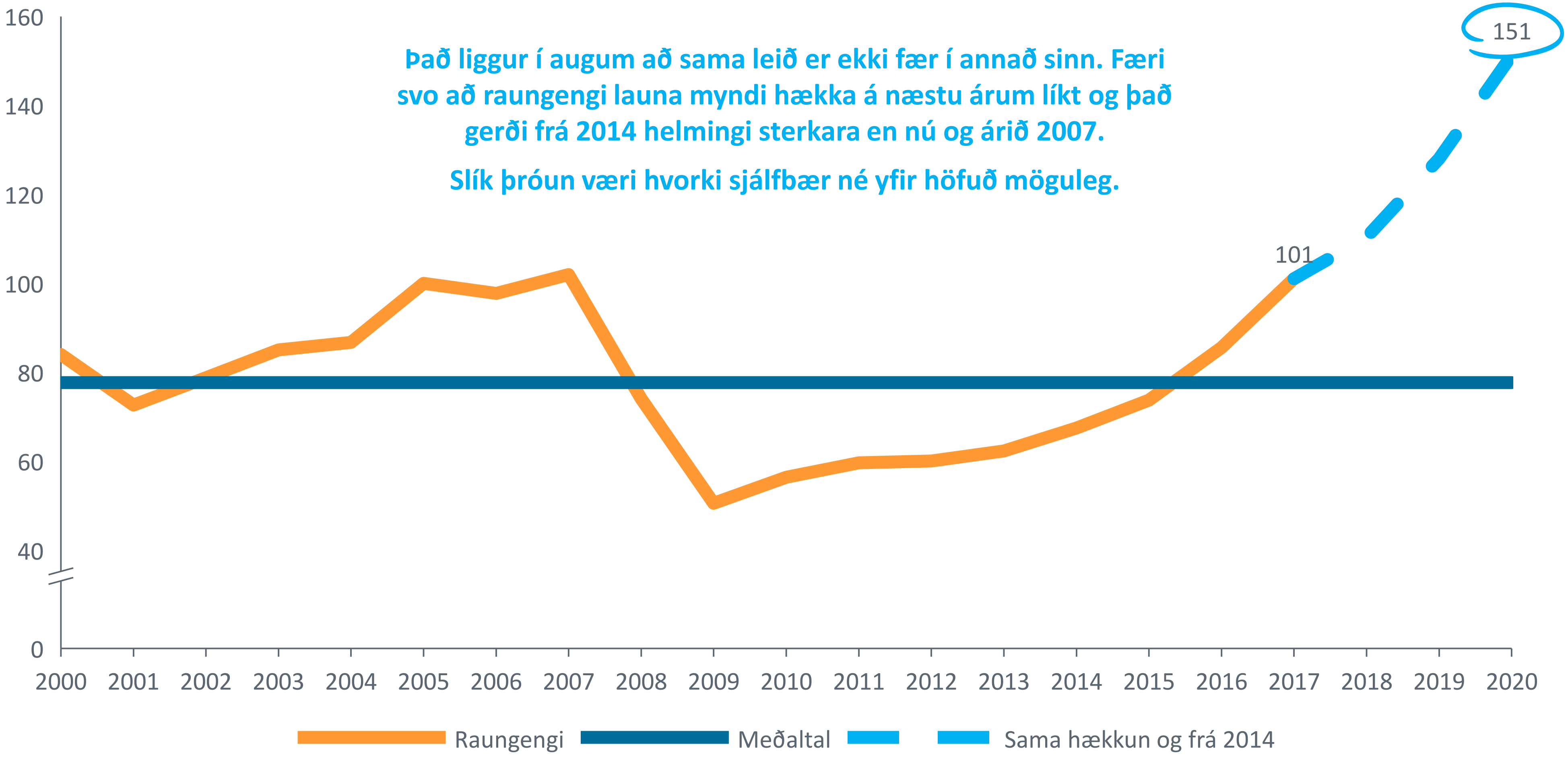

Heimildir: Seðlabanki Íslands, útreikningar efnahagssviðs

Þjóðarbúið stendur vel í dag en ætlum við að hætta á nýja kollsteypu?

Sterka stöðu innlends efnahags þarf að varðveita…

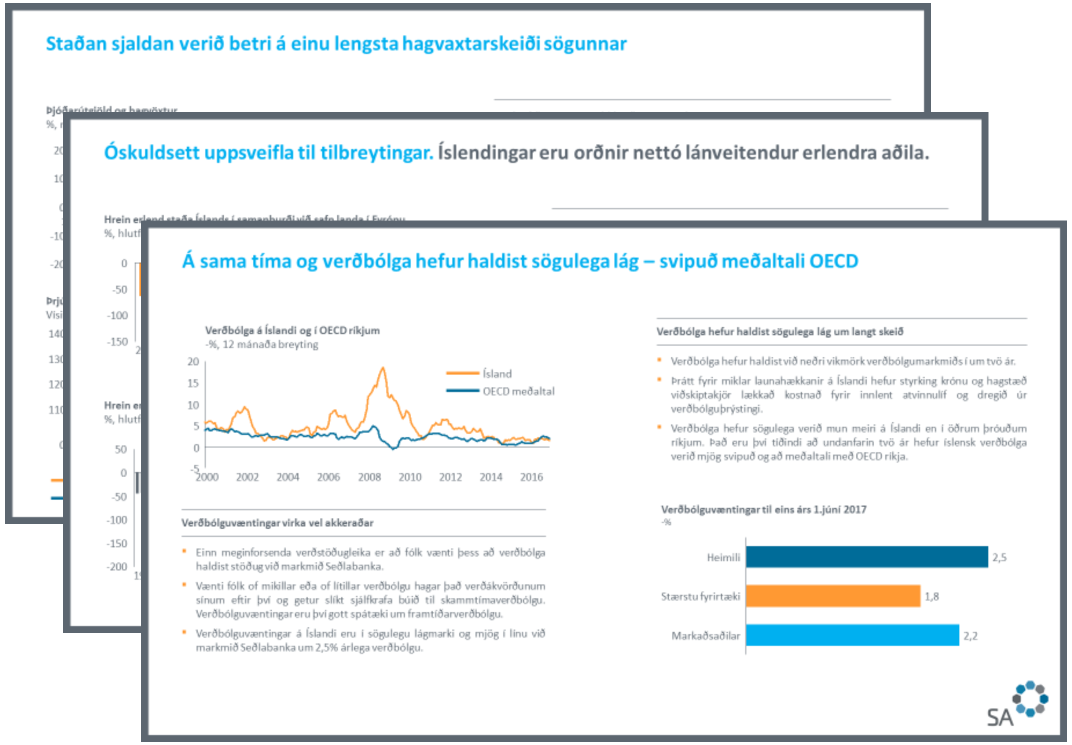

…það gerum við ekki með því að gera sömu mistök ár eftir ár. Endurtekin mistök!

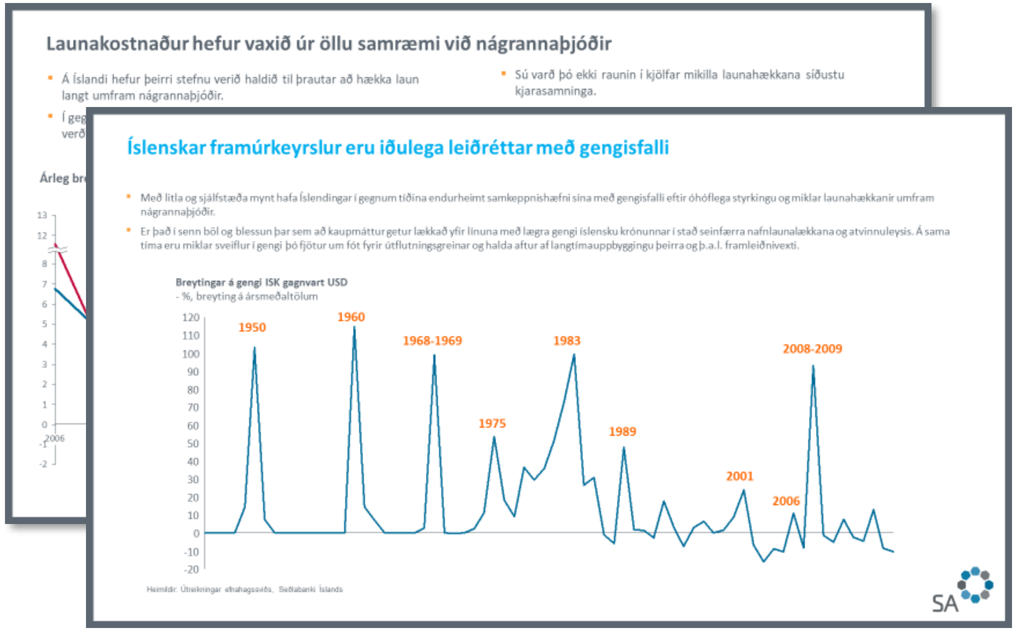

Í aðdraganda síðustu kjarasamninga spáðu SA og aðrir greiningaraðilar mun meiri verðbólgu en á endanum varð raunin.

Getum við endurtekið leikinn?

Skýring 1. Viðskiptakjör Íslands hafa batnað til muna frá síðustu kjarasamningum

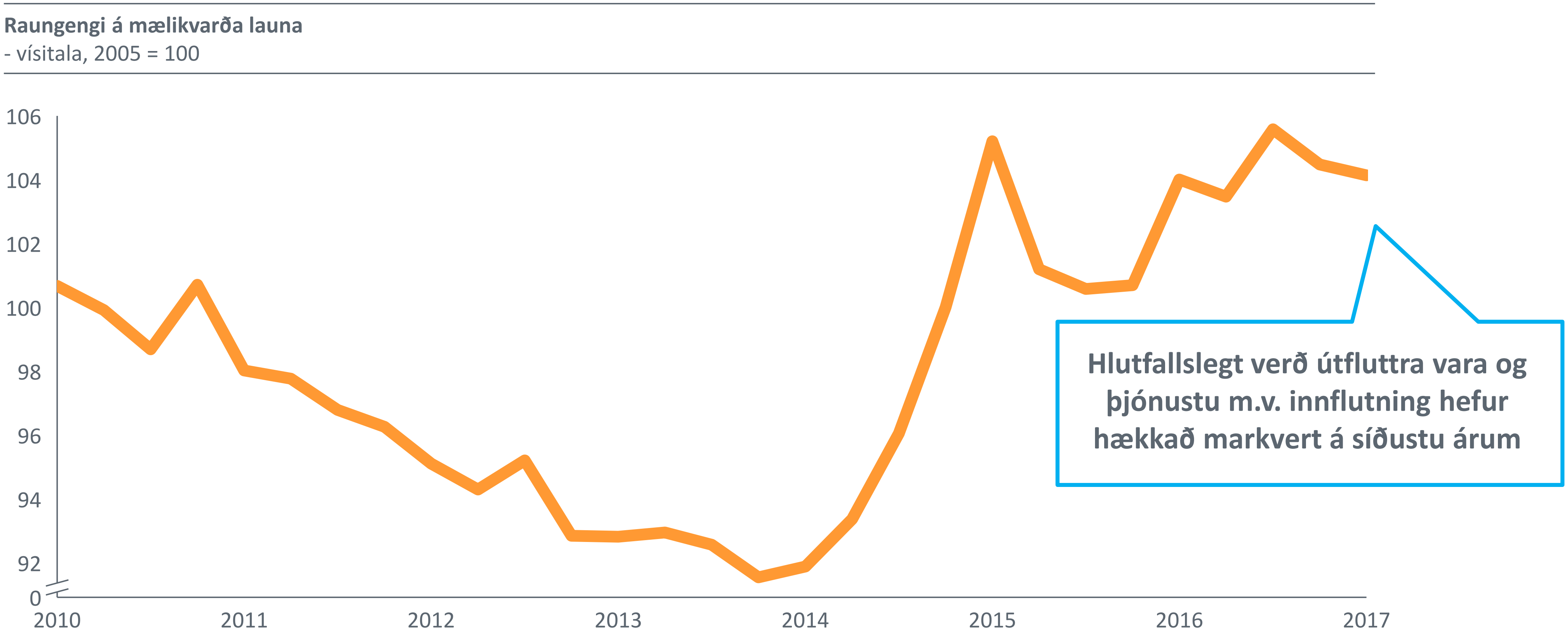

Heimild: Seðlabanki Íslands, útreikningar efnahagssviðs

SA

Skýring 2. Krónan hefur styrkst umtalsvert gagnvart helstu gjaldmiðlum

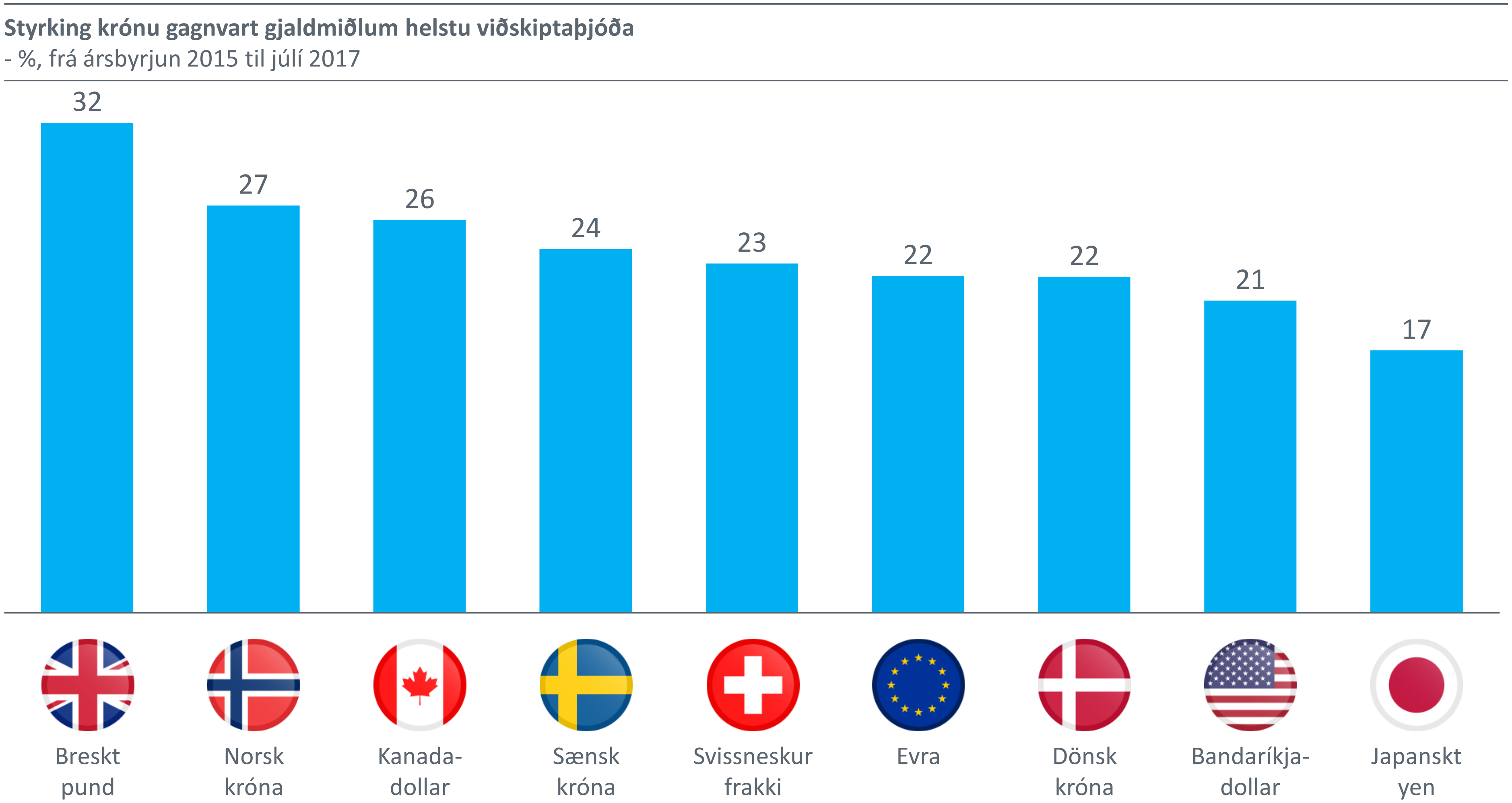

Heimild: Seðlabanki Íslands, útreikningar efnhagssviðs

SA

Skýring 3. Tilkoma nýrrar útflutningsgreinar hefur aukið verðmætasköpun

Útflutningur Íslendinga 2009-2017
- milljónir íslenskra króna, verðlag hvers árs

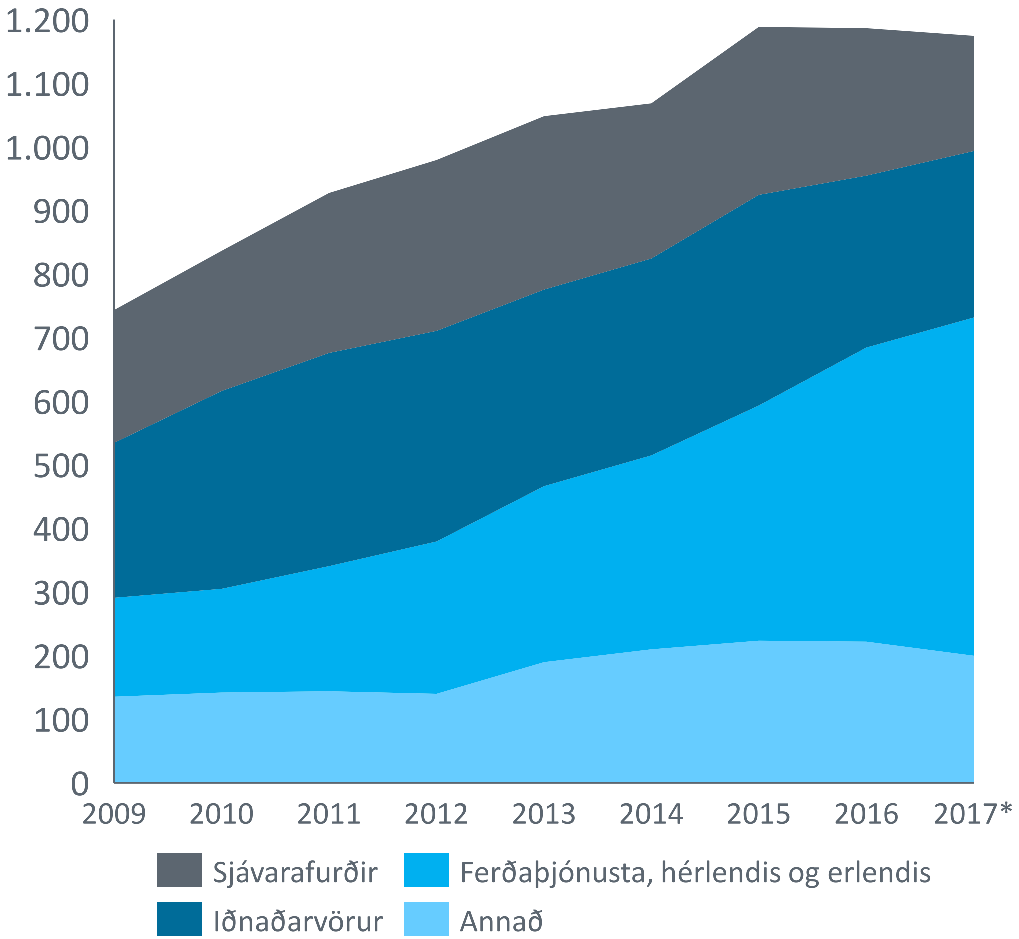

Viðskipti | mbl | 4.10.2017 | 9:39

Ferðaþjónustan 8,4% af landsframleiðslu

Erlendir ferðamenn á Þingvöllum. mbl.is/Ómar Óskarsson

Heimild: Ferðamálastofa, visir.is

SA

Skýring 4. Afnám tolla og vörugjalda lækkaði verð innfluttra vara markvert

Verðvísitölur vara sem álögur voru lækkaðar á
- Vísitala, = 100 árið 2008

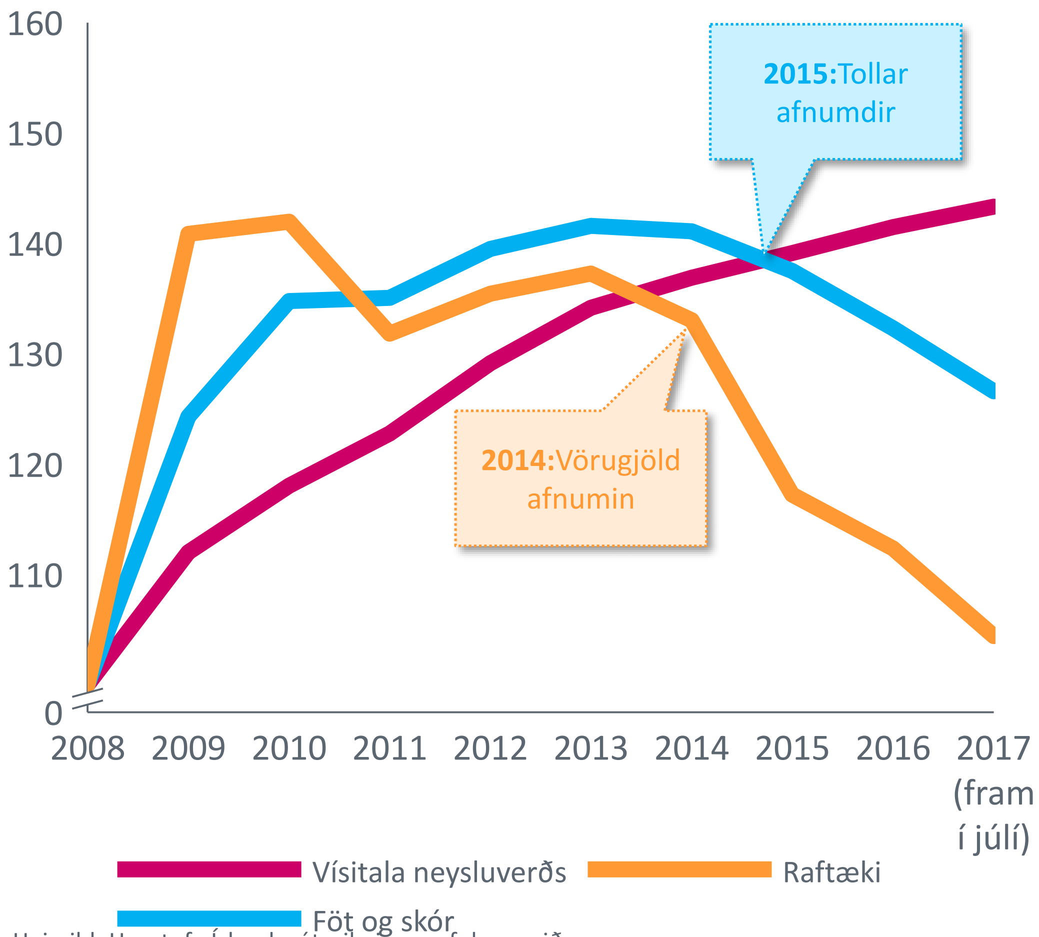

Heimild: Hagstofa Íslands, útreikningar efnhagssviðs

Kjarasamningum síðustu fylgdu ekki sú verðbólga sem spáð hafði verið. Liggur í augum uppi að hagstæð ytri skilyrði eru þar meginskýring. Ef endurtaka á leikinn í næstu lotu er verið að treysta á áframhaldandi styrkingu gengis og bætt viðskiptakjör sem þegar eru bæði í sögulegum hæðum. Slíkt er óábyrgt.

1

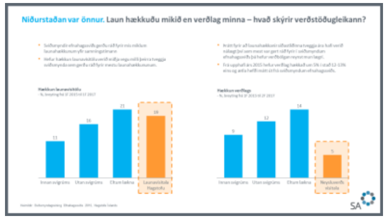

Laun hækkuðu mikið en verðbólga hélst lág

- Kjarasamningalotan árið 2015 var mjög hörð. Fór svo að lokum að laun á almennum markaði voru hækkuð langt umfram það svigrúm sem bæði SA og Seðlabankinn töldu samræmast verðstöðugleika.
- Þrátt fyrir miklar launahækkanir hefur verðbólga haldist lág og stöðug sem af er samningstímanum.

2

Heppnin var með okkur

- Ástæður þess að sá kostnaður sem kjarasamningarnir lögðu á launagreiðendur hefur ekki skilað sér í aukinni verðbólgu á meira skylt við heppni en nokkuð annað.
- Ytri skilyrði hafa batnað mikið á samningstímanum, hærra verð fæst fyrir innlendar vörur en áður og olía sem er stór kostnaðarliður hefur hríðfallið á undanförnum árum.

3

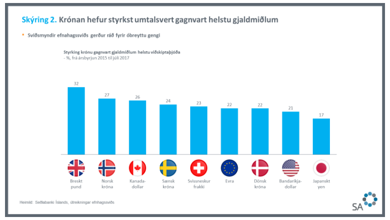

Íslenska krónan styrktist markvert

- Ein meginástæða þess verðstöðugleikans er þó mikil styrking íslensku krónunnar.
- Áframhaldandi veldisvöxtur varð á komum ferðamann til landsins og einnig hefur hátt innlent vaxtastig laða að erlenda fjárfesta.
- Allt hefur þetta leitt til styrkingar íslensku krónunnar og dregið úr kostnaði innlendra fyrirtækja.

4

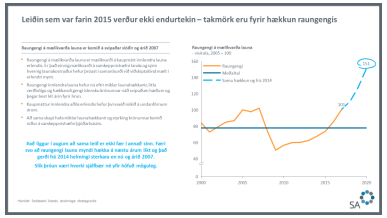

Frekari hækkun raungengis væri ósjálfbær

- Miklar launahækkanir samhliða mikilli gengisstyrkingu hefur aukið kaupmátt innlendra launþega í erlendum gjaldmiðli. Er raungengi á mælikvarða launa nú á svipuðum slóðum og árið 2007.
- Mikil styrking raungengis án samsvarandi framleiðniaukningar dregur úr samkeppnishæfni þjóðarbúsins og er ekki sjálfbær til lengri tíma.

SA

Efnisyfirlit

1 Sterkur efnahagur en sömu sjálfskaparvítin

2 Hagstæð ytri skilyrði hafa haldið aftur af verðbólgu

3 Nýtt kjarasamningslíkan er nauðsyn

4 Mýtur er varða íslenskan vinnumarkað

SA

Síðustu ár hafa verið gjöful vegna ytri aðstæðna. Hæpið er að treysta á að það endurtaki sig.

Launahækkanir úr öllu samræmi við nágrannaþjóðir

Síðustu kjarasamningar voru kostnaðarsamir. Þrátt fyrir miklar launahækkanir hefur verðbólgan haldist lítil. Ástæðuna má rekja til þróunar ýmissa ytri þátta.

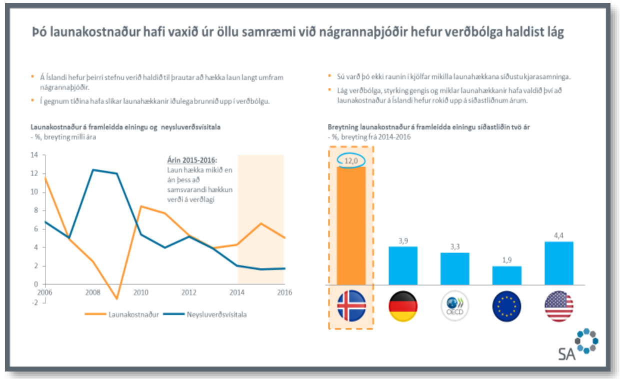

Getum ekki áfram treyst á hagstæð ytri skilyrði

Góð þróun viðskiptakjara og styrking krónunnar hefur haldið niðri verðbólgu á Íslandi. Við getum ekki treyst á að sú þróun verði viðvarandi, er það raun nær ómögulegt með tilliti til t.d. raungengis.

Raungengi krónunnar hefur náð hápunkti

Raungengi íslenskra launa er komið í sögulegar hæðir. Eykur það kaupmátt Íslendinga erlendis en dregur á sama tíma úr samkeppnishæfni þjóðarbúsins. Frekari hækkun er hvorki sjálfbær né möguleg.

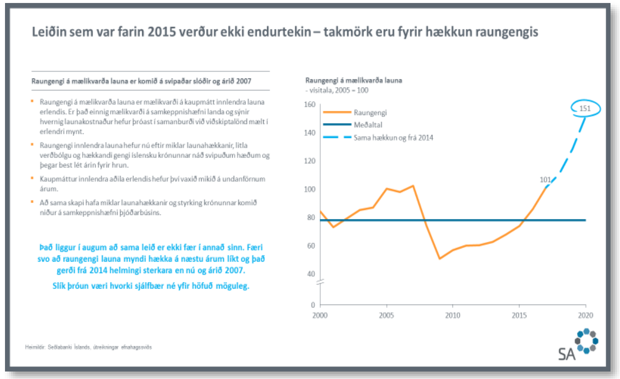

SA

Salek: Hvað er ný það? Grunnurinn að nýju samningamódeli að norrænni fyrirmynd

- **SALEK er skammstöfun fyrir samstarf um launaupplýsingar og efnahagsforsendur kjarasamninga.** SALEK er afrakstur vinnu sem hófst 2013 með úttekt BSRB, KÍ, BHM, ASÍ, SA og samninganefnda ríkis, Reykjavíkurborgar og Sambands íslenskra sveitarfélaga á umhverfi kjarasamninga á hinum Norðurlöndunum, þar sem áhersla var lögð á heildarendurskoðun samningalíkansins.

- **Með samstarfinu vilja heildarsamtökin stuðla að því að bæta þekkingu og vinnubrögð við undirbúning og gerð kjarasamninga með Norðurlöndin sem fyrirmynd.** Markmiðið er að auka kaupmátt á grundvelli lágrar verðbólgu, lágra vaxta og stöðugs gengis. Á hinum Norðurlöndunum hefur tekist að auka kaupmátt tvisvar sinnum meira á ári á síðustu 15 árin en hér á landi. Auk þess er samkomulaginu ætlað að stuðla að friði á vinnumarkaði og auknum stöðugleika.

SA

Óábyrgt að halda áfram á sömu braut. Miklar launahækkanir leiða reglulega til ofriss krónunnar

2016: Launakostnaður á framleidda einingu
-(ársbreyting %)

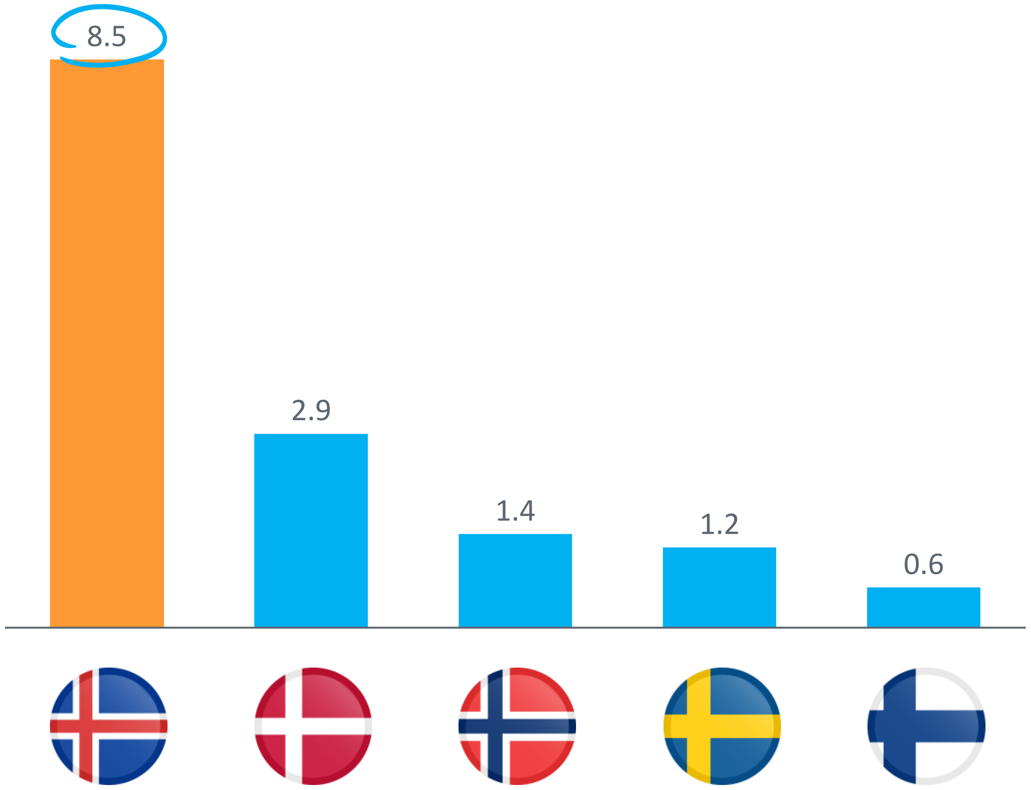

Heimild: OECD

Raungengi á mælikvarða launa
- vísitala, 2005 = 100

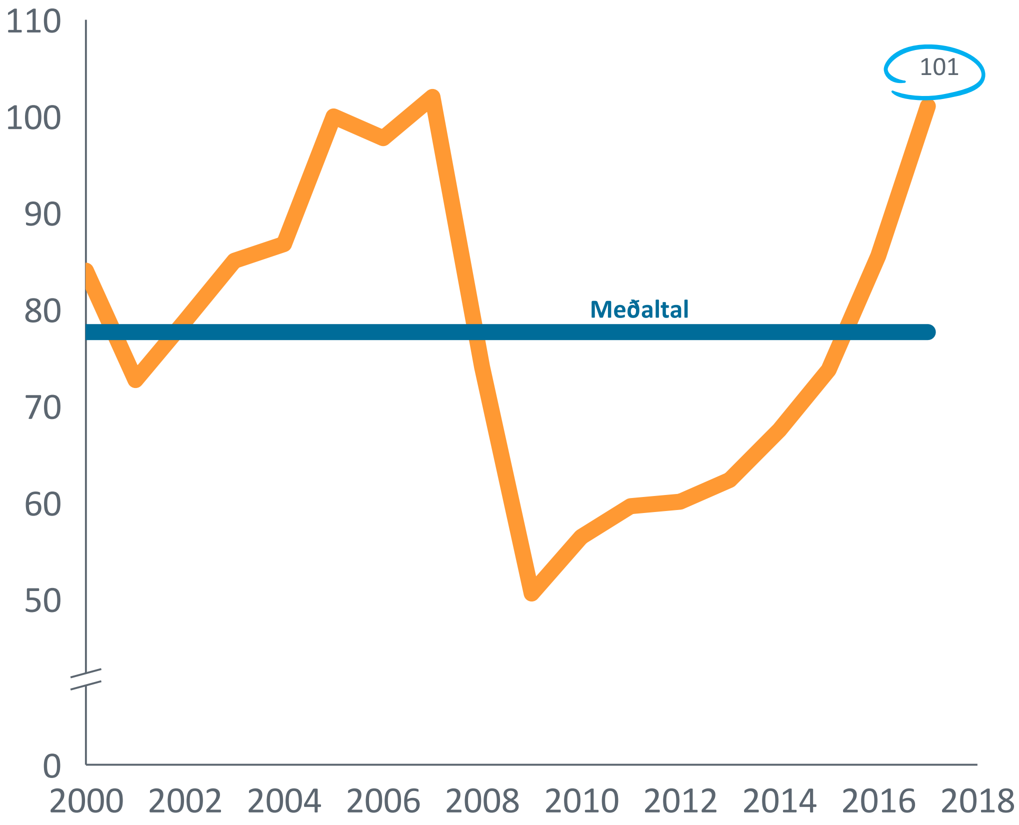

Heimild: Seðlabanki Íslands

SA

Val milli tveggja leiða í kjaraviðræðum

Sama stefna: Launahækkanir umfram svigrúm

Launastefna:

- Hækkanir langt umfram nágrannalönd

Hver gefur merkið?

- Hið opinbera

Þróun kjaraviðræðna

- Áframhaldandi togstreita milli opinbera og almenna geirans. Höfrungahlaup heldur áfram þar sem launþegahópar knýja á um leiðréttingar fyrir sinn hóp á víxl.

Hvers má vænta?

- Aukin verðbólga
- Hærri vextir
- Versnandi samkeppnisstaða
- Lægra gengi íslensku krónunar

Norræna leiðin: Launahækkanir í samræmi við framleiðslugetu

Launastefna:

- Hækkanir í samræmi við framleiðslugetu

Hver gefur merkið?

- Útflutningsgreinar

Þróun kjaraviðræðna

- Merki útflutningsgreina verður viðmið fyrir aðrar stéttir og skapar þannig ramma fyrir kjaraviðræður og mögulegar launahækkanir

Hvers má vænta?

- Aukinn verðstöðugleiki
- Svigrúm til vaxtalækkana
- Aukin samkeppnishæfni þjóðarbúsins
- Stöðugt gengi íslensku krónunnar

SA

Val milli tveggja leiða í kjaraviðræðum

Sama stefna: Launahækkanir umfram svigrúm

Launastefna:

- Hækkanir langt umfram nágrannalönd

Hver gefur merkið?

- Hið opinbera

Þróun kjaraviðræðna

- Áframhaldandi togstreita milli opinbera og almenna geirans. Höfrungahlaup heldur áfram þar sem launþegahópar knýja á um leiðréttingar fyrir sinn hóp á víxl.

Hvers má vænta?

- Aukin verðbólga
- Hærri vextir
- Versnandi samkeppnisstaða
- Lægra gengi íslensku krónunar

?

Norræna leiðin: Launahækkanir í samræmi við framleiðslugetu

Launastefna:

- Hækkanir í samræmi við framleiðslugetu

Hver gefur merkið?

- Útflutningsgreinar

Þróun kjaraviðræðna

- Merki útflutningsgreina verður viðmið fyrir aðrar stéttir og skapar þannig ramma fyrir kjaraviðræður og mögulegar launahækkanir

Hvers má vænta?

- Aukinn verðstöðugleiki
- Svigrúm til vaxtalækkana
- Aukin samkeppnishæfni þjóðarbúsins
- Stöðugt gengi íslensku krónunnar

SA

Nýja íslenska vinnumarkaðslíkanið: Hóflegar launahækkanir eru almannagæði

Norðurlöndin: Árleg breyting að meðaltali á launum, verðlagi og kaupmætti, 1990-2016

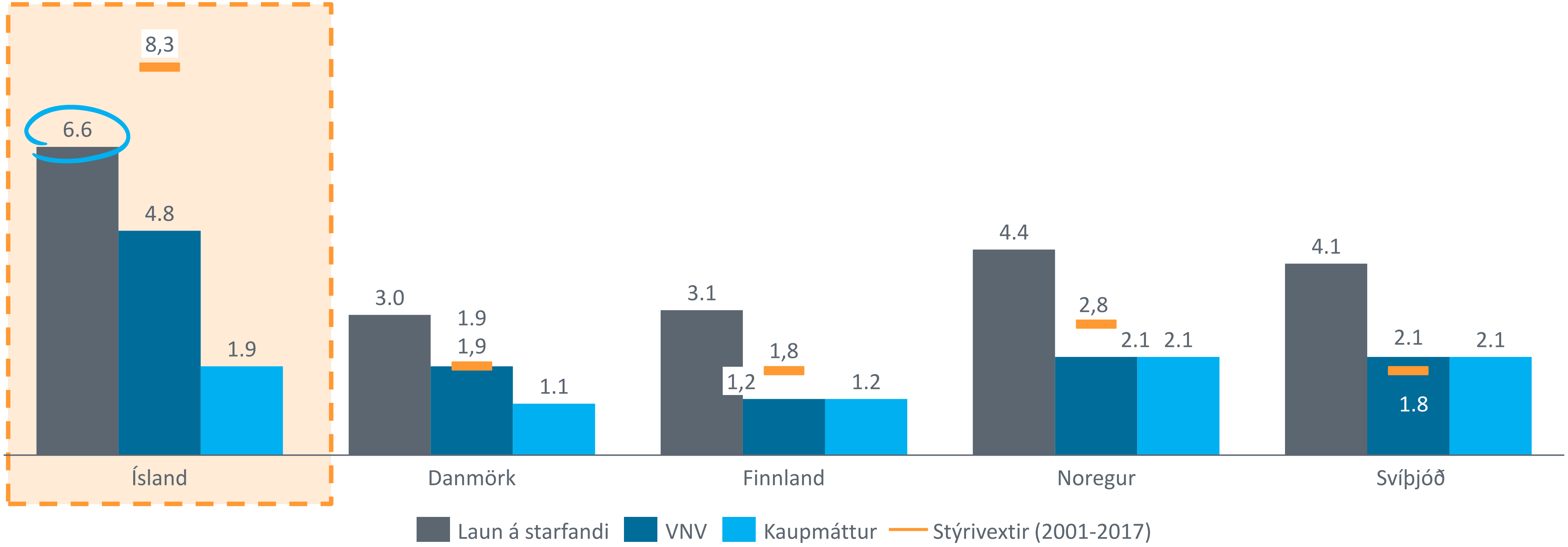

Heimild: Steinar Holden (2016) og Kjarasamningar og vinnumarkaður á Norðurlöndum, maí 2013

SA

Efnisyfirlit

1 Sterkur efnahagur en sömu sjálfskaparvítin

2 Hagstæð ytri skilyrði hafa haldið aftur af verðbólgu

3 Nýtt kjarasamningslíkan er nauðsyn

4 Mýtur er varða íslenskan vinnumarkað

Varist yfirlýsingar í aðdraganda kosninga.

Í umræðu innlend efnahagshagsmál, hvort sem um ræðir kjaramál eða almenna efnahagslega stöðu, virðist oft gætast nokkurrar vanþekkingar og misskilnings á raunverulegri stöðu.

Staðreyndirnar tala sínu máli.

Heimild: OECD

SA

Mýta 1. Tekjudreifing er ójöfn á Íslandi

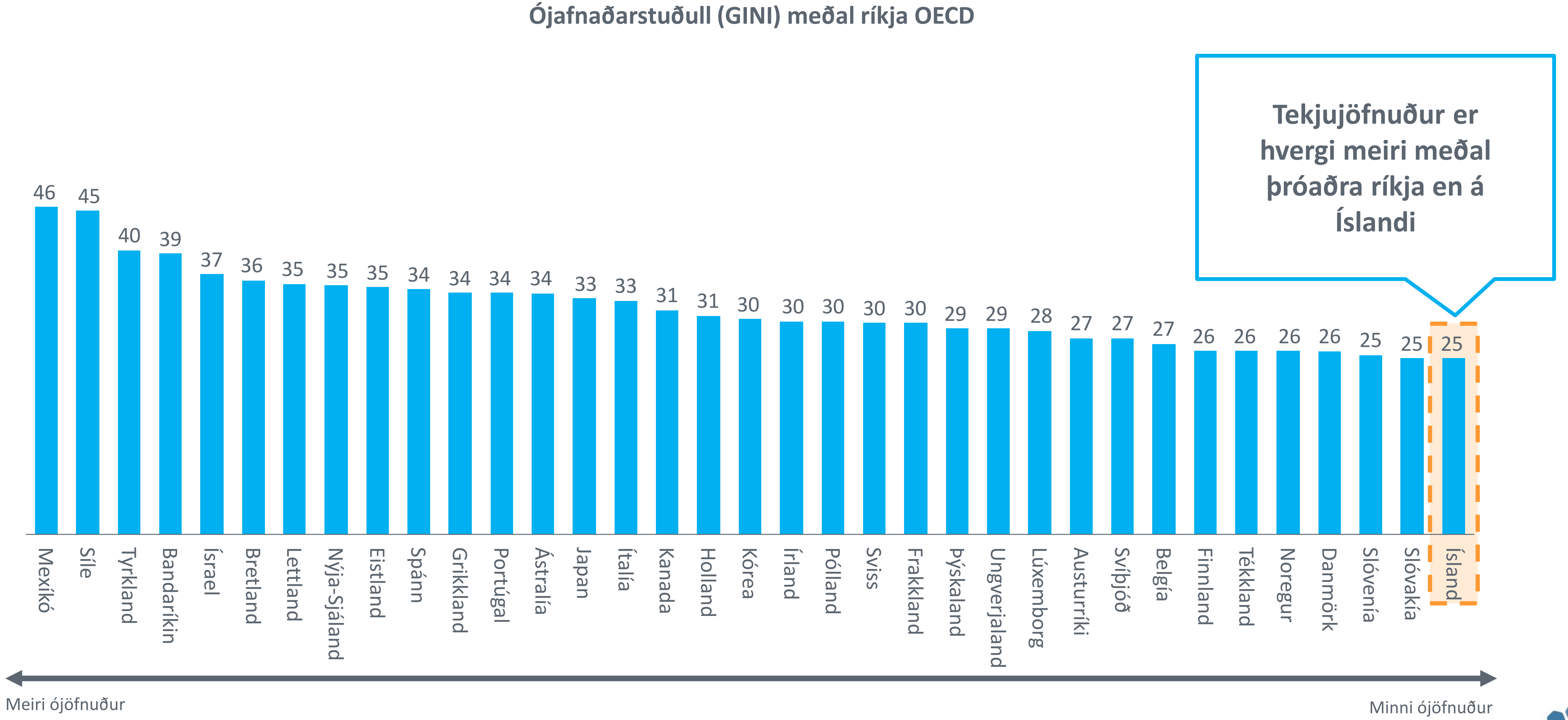

Heimild: OECD

Mýta 2. Lágmarkslaun á Íslandi eru lág í alþjóðlegum samanburði

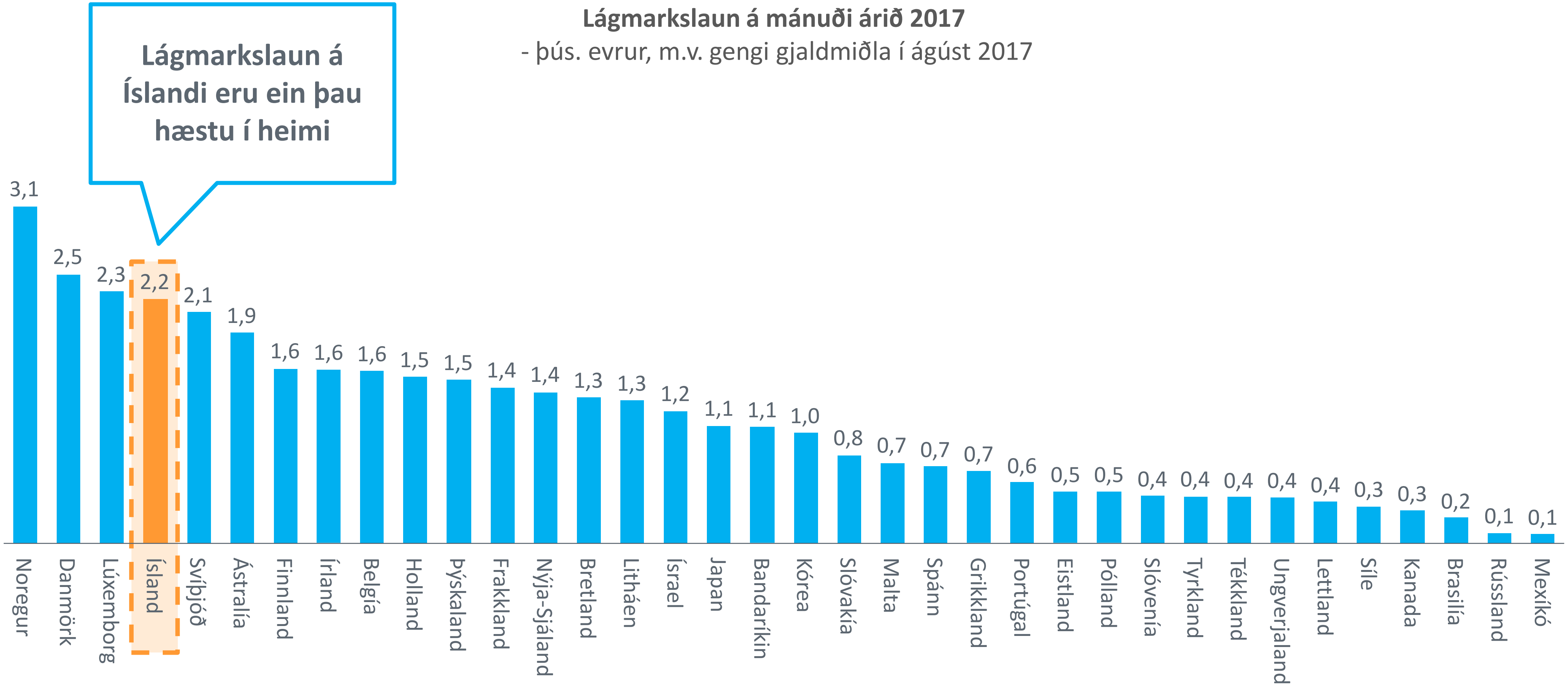

Heimild: OECD

SA

Mýta 3. Laun á Íslandi eru lægri en í nágrannaríkjum

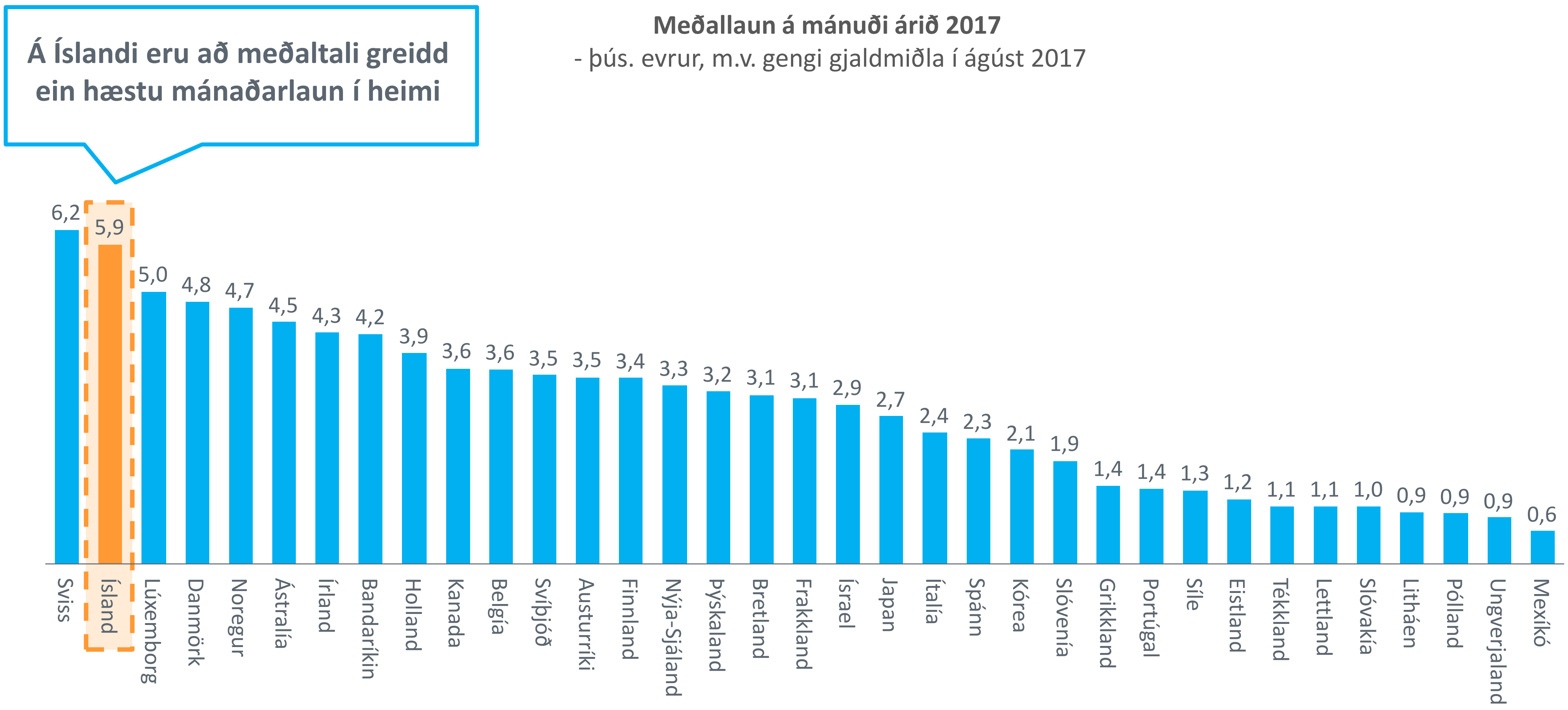

Heimild: OECD

Mýta 4. Launafólk fær lítið af þeim verðmætum sem eru sköpuð

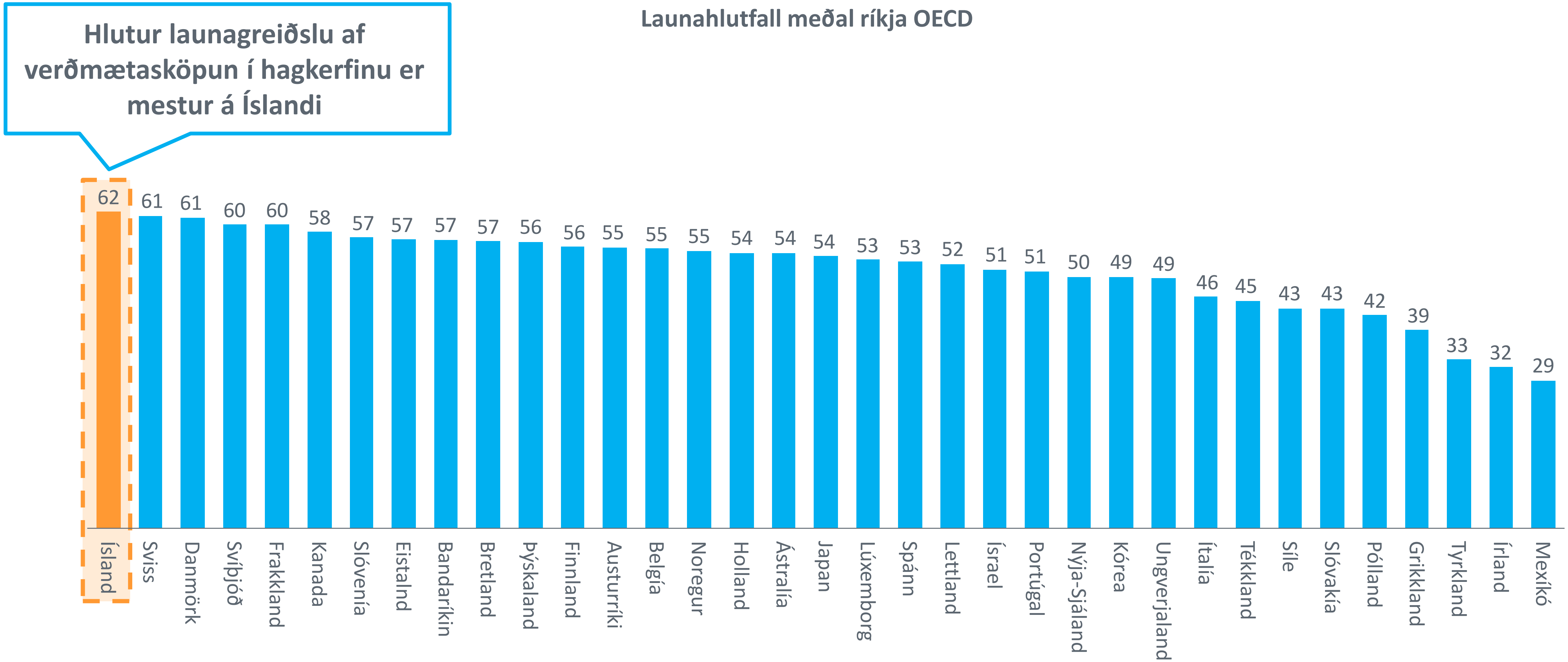

Heimild: OECD

Mýta 5. Húsnæðiskostnaður sligar Íslendinga meira en aðrar þjóðir

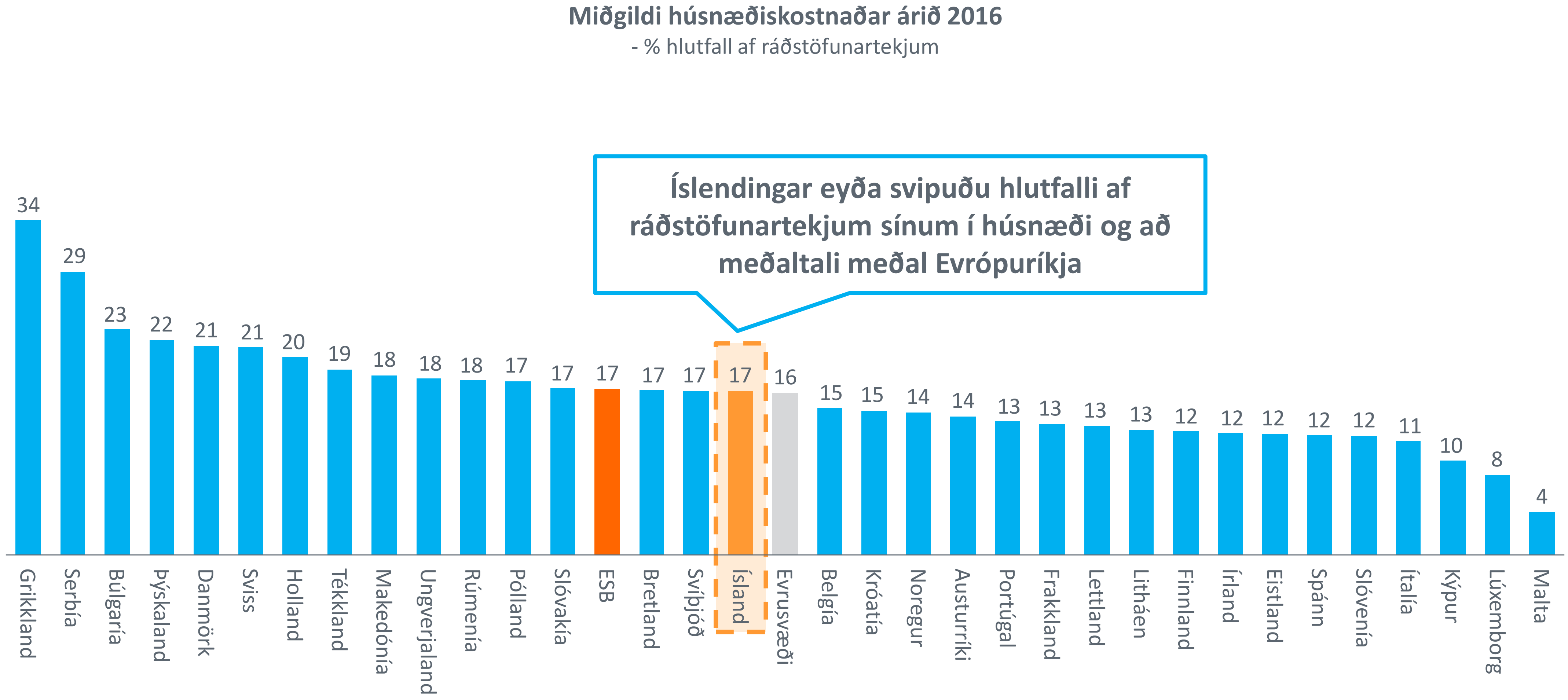

Heimild: Eurostat

SA

Mýta 6. Húsnæðiskostnaður sligar Íslendinga meira en aðrar þjóðir

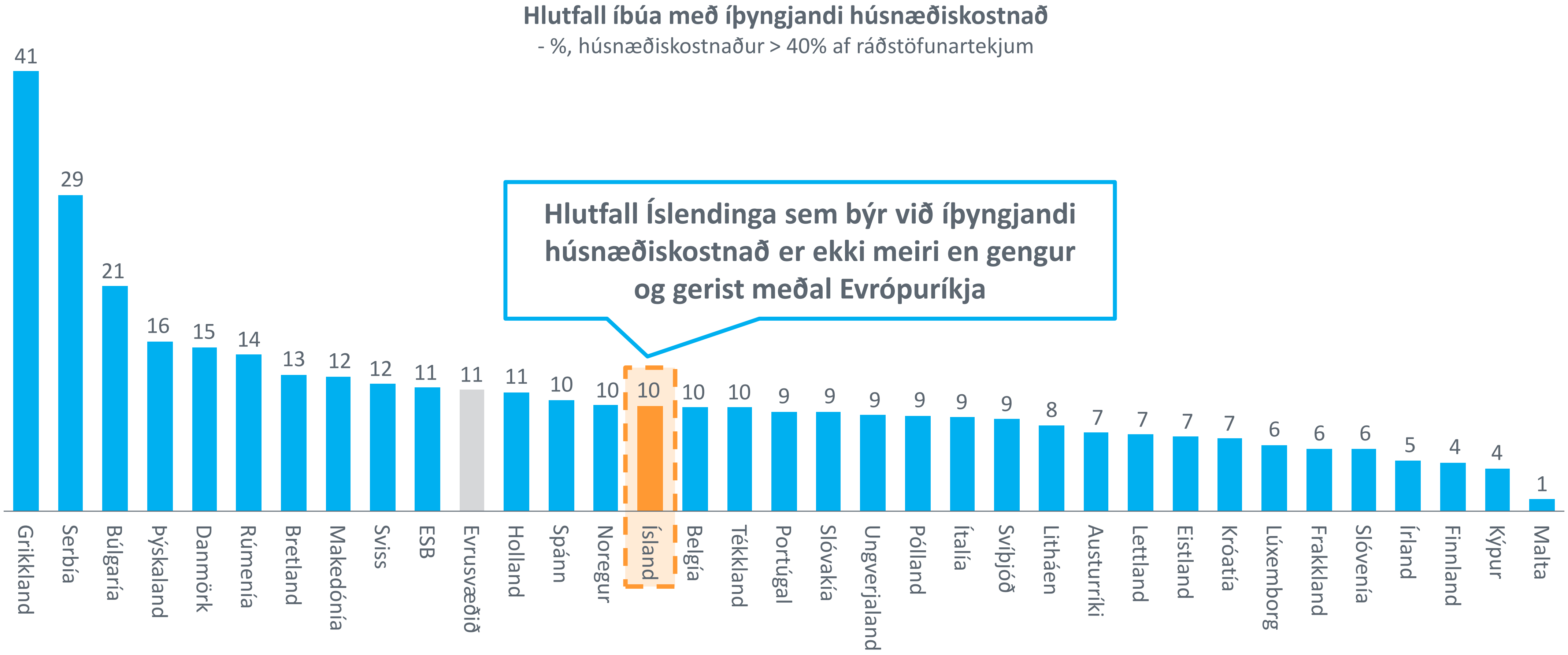

Heimild: Eurostat

SA

Mýta 7. Opinber útgjöld hafa verið skorin inn að beini

Opinber útgjöld eru hér um 40% af landsframleiðslu og er það töluvert yfir meðaltali Evrópuríkja

Útgjöld hins opinbera 2015, leiðrétt
- % hlutfall af landsframleiðslu

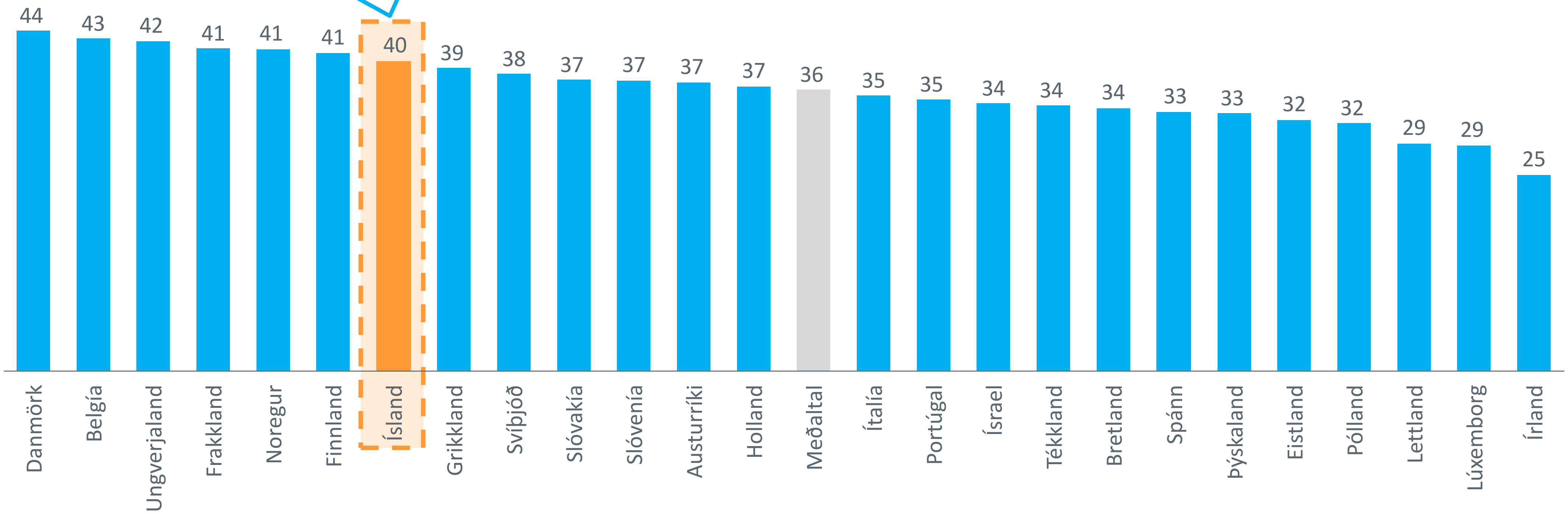

Heimild: OECD

SA

Mýta 8: Skattar eru lágir á Íslandi

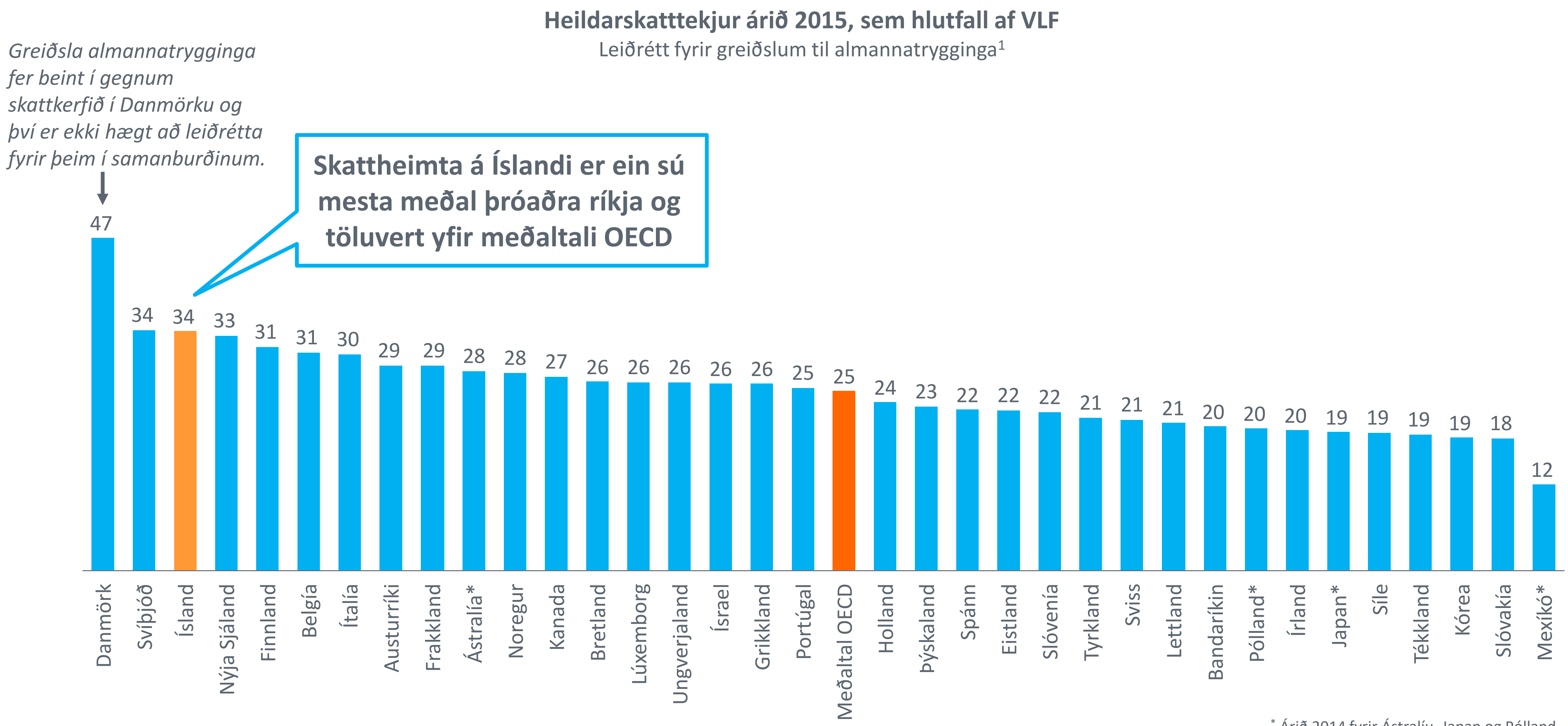

* Árið 2014 fyrir Ástralíu, Japan og Pólland

Heimild: OECD

Niðurstöður: Varðveitum það sem áunnist hefur – annað er að tefla í tvísýnu góðri stöðu

1

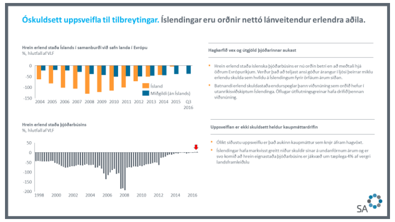

Góð staða þjóðarbúsins

- Hagvöxtur hefur verið mikill á undanförnum árum og þjóðarútgjöld aukast hratt. Byggði vöxturinn á auknum tekjum og verðmætasköpun fremur en skuldsetningu.
- Íslendingar hafa greitt hratt niður erlendar skuldir og er hrein skuldastaða þjóðarbúsins nú orðin jákvæð hafandi verið neikvæð um langa hríð.

2

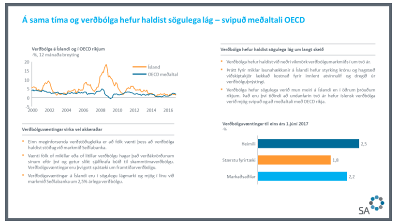

Verðbólga hefur haldist lág

- Þrátt fyrir mikinn vöxt í hagkerfinu og miklar launahækkanir hefur verðbólga haldist lág og stöðug í sögulega langan tíma.
- Virðast verðbólguvæntingar vel akkeraðar og fátt bendir til annars en að verðbólgan haldist við eða undir verðbólgumarkmiði.

3

Kaupmáttur hefur aukist mikið

- Miklar launahækkanir undanfarinn ára samhliða lágri verðbólgu hefur orðið þess valdandi að kaupmáttur hefur vaxið hratt.
- Kaupmáttur byggir þó á verðmætasköpun í hagkerfinu og er því áhyggjuefni að raunlaun skuli aftur hækka mun hraðar en framleiðni eykst líkt og í aðdraganda efnahagsáfallsins árið 2008.

4

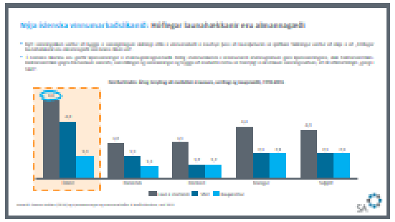

Ekki endurtaka mistök fortíðar

- Miklar launahækkanir undirrót óstöðugleika.
- Norræna leiðin augljós kostur.

SA

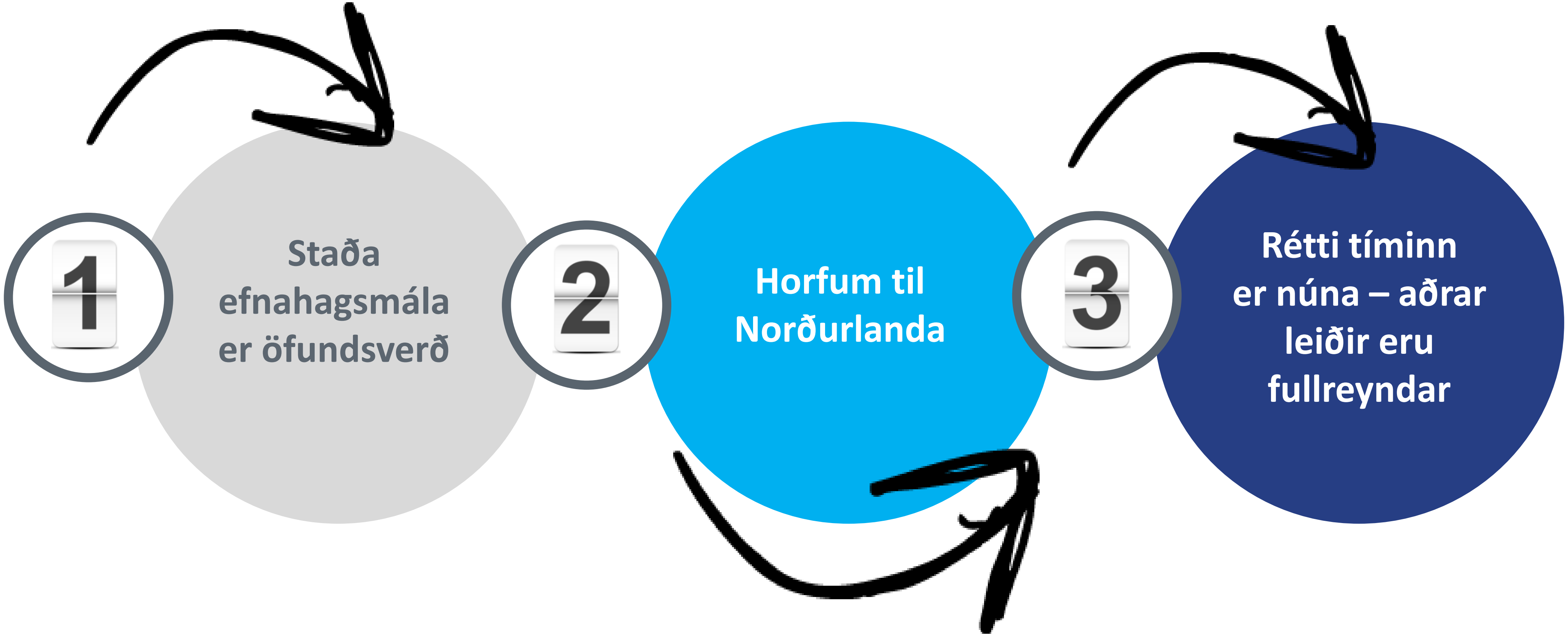
1
Staða efnahagsmála er öfundsverð
2
Horfum til Norðurlanda
3
Rétti tíminn er núna – aðrar leiðir eru fullreyndar

Hagvöxtinn heim

Ásdís Kristjánsdóttir, forstöðumaður efnahagssvið SA

Efnisyfirlit

1 Níu atriði sem einkenna núverandi stöðu

2 Hvernig varðveitum við núverandi stöðu?

3 Samantekt

Efnisyfirlit

1 Níu atriði sem einkenna núverandi stöðu

2 Hvernig varðveitum við núverandi stöðu?

3 Samantekt

1. Núverandi hagvaxtarskeið er eitt það lengsta í sögunni

Þrjú síðustu hagvaxtarskeið á Íslandi
Vísitala landsframleiðslu frá upphafisári

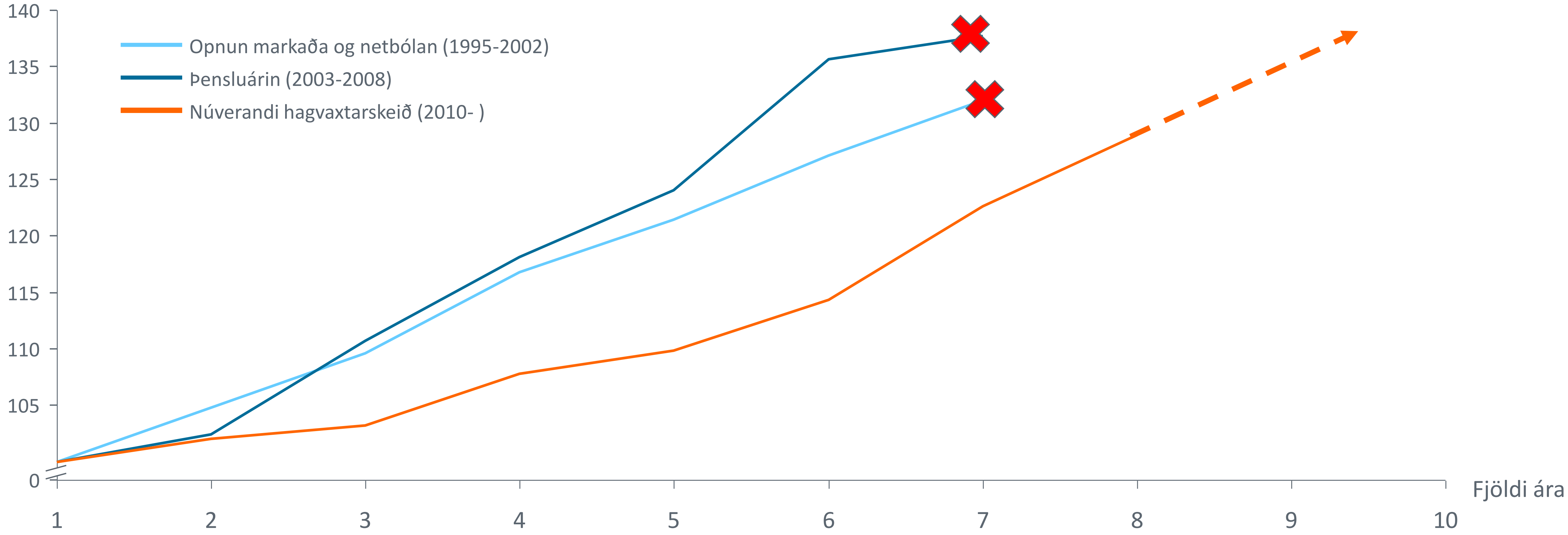

Heimild: Hagstofa Íslands

2. Óskuldsett uppsveifla til tilbreytingar. Íslendingar eru hreinir lánveitendur til útlanda

Hrein erlend staða Íslands í samanburði við safn landa í Evrópu
- % af landsframleiðslu

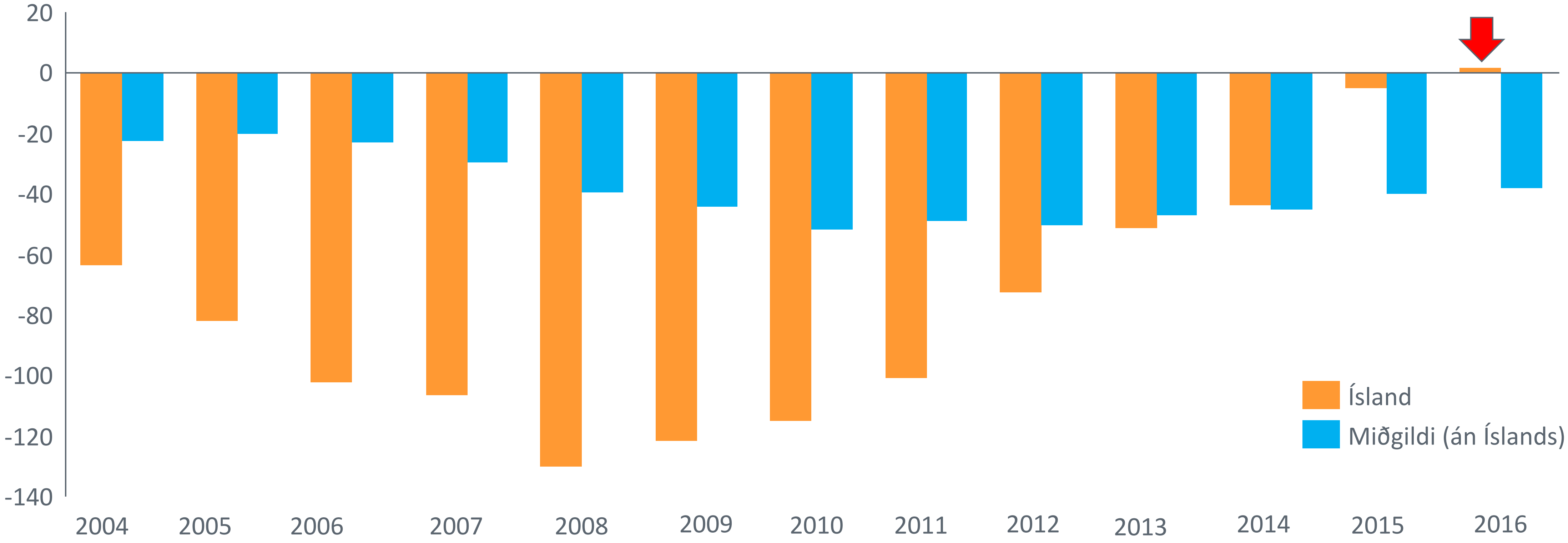

Heimild: Seðlabanki Íslands

3. Á árinu 2016 var hvergi minna atvinnuleysi meðal OECD ríkja en á Ísland

Atvinnuleysi árið 2016
(%)

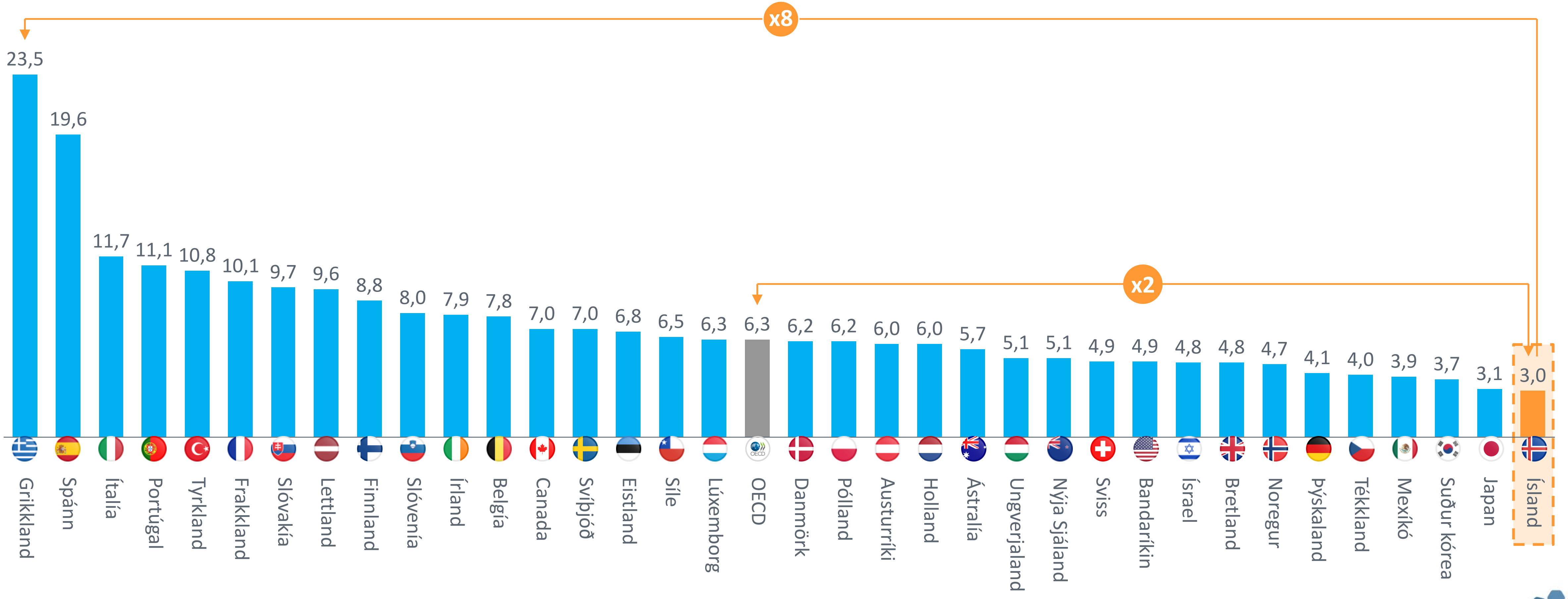

Heimild: OECD

4. Á árinu 2016 var hvergi meiri atvinnuþátttaka meðal OECD ríkja en á Ísland

Atvinnuþátttaka árið 2016
(%)

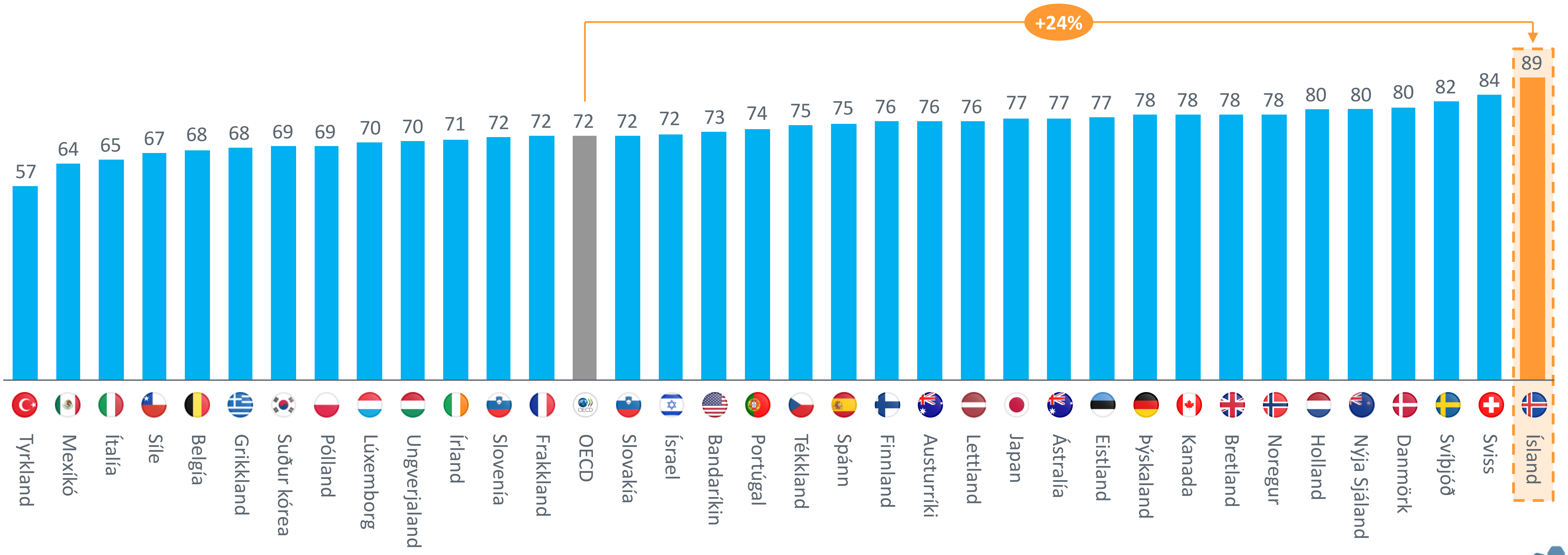

Heimild: OECD

SA

5. Á Íslandi er mesti tekjujöfnuður meðal OECD

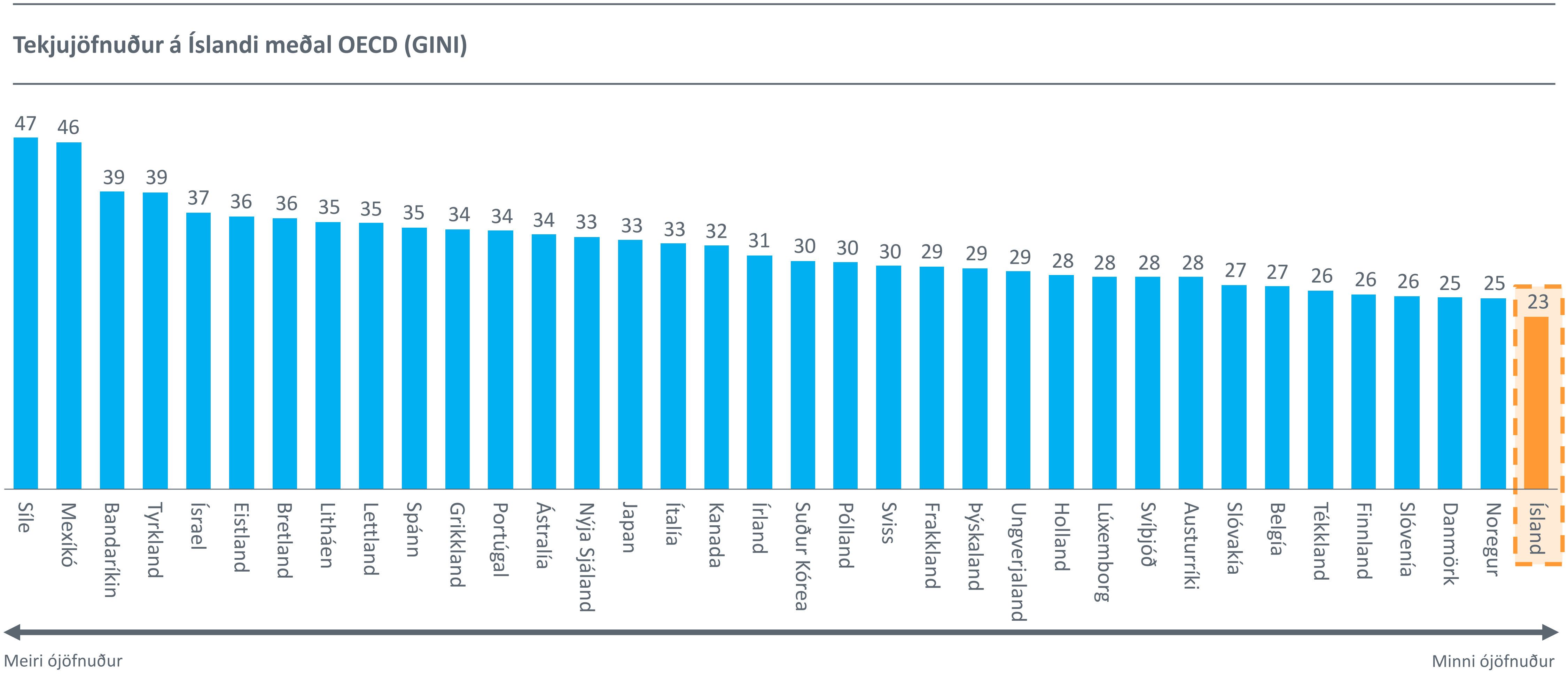

Heimild: OECD

6. Á árinu 2016 var ein mesta kaupmáttaraukning á Íslandi

Kaupmáttur launa árið 2016
- hlutfallsleg breyting milli ára, raunlaun

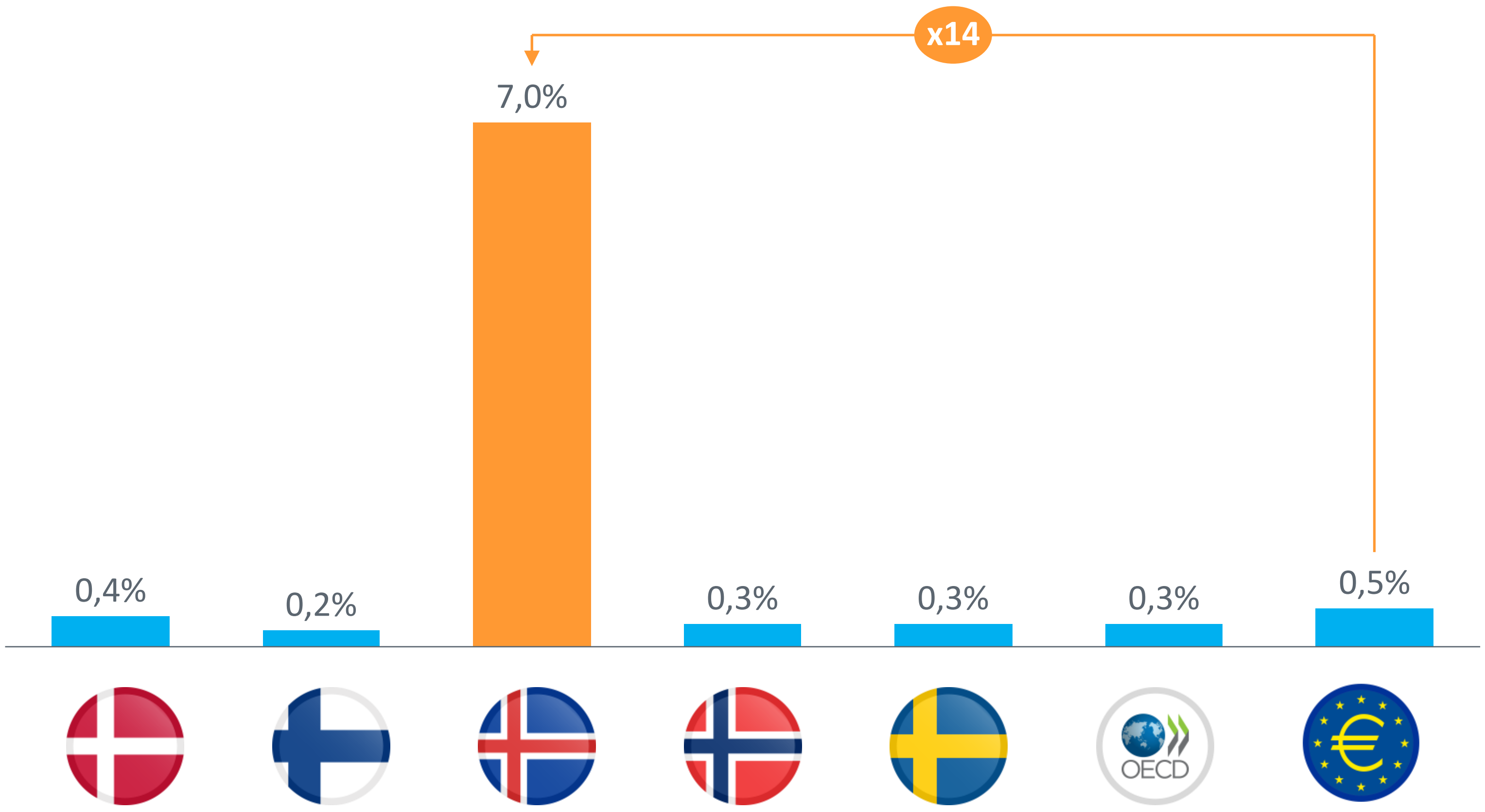

Heimild: OECD

SA

7. Ísland er á toppi tíu yfir ríkustu þjóðir innan OECD

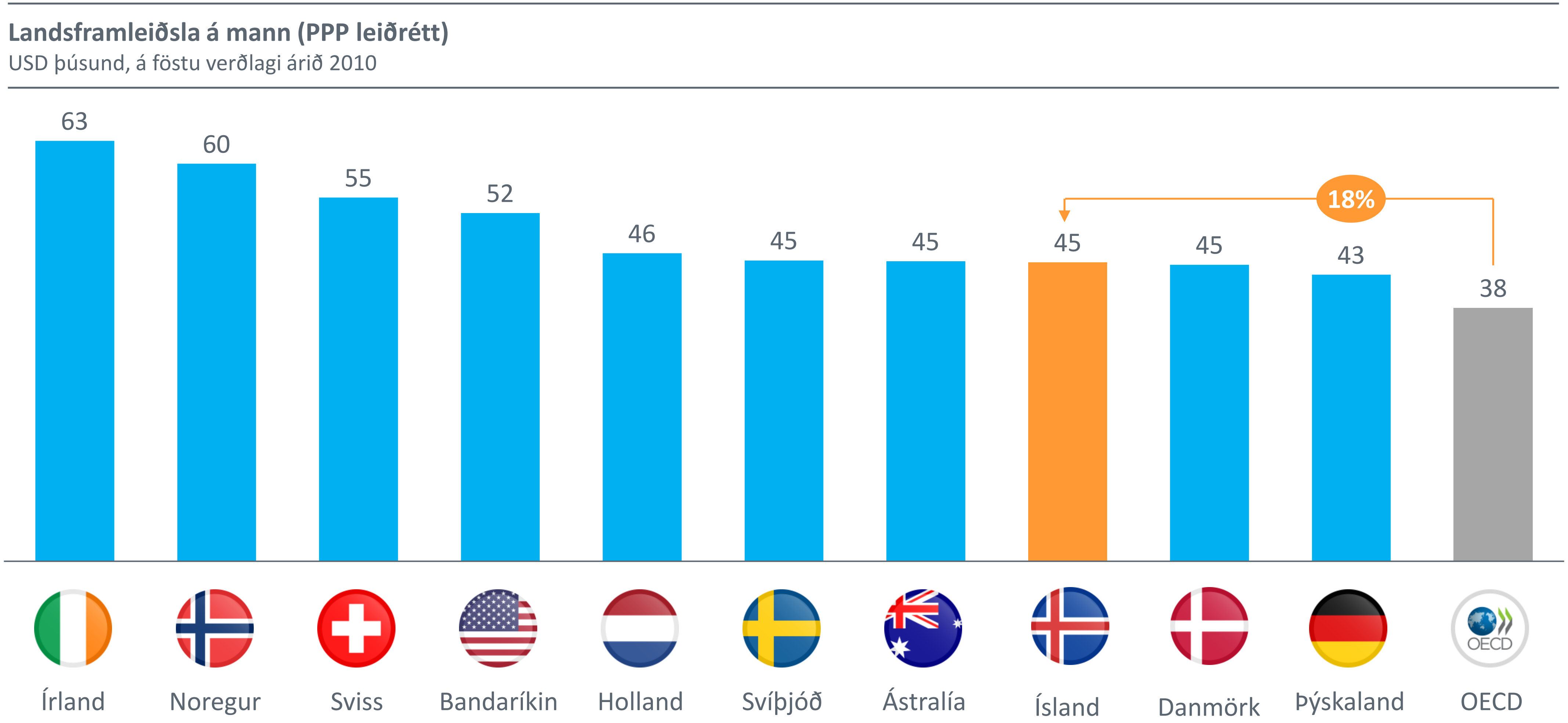

Heimild: OECD

8. Lífshamingja Íslendinga er með því hæsta sem gerist

OECD Lífshamingjuvísitala
Lífsfylling (1-10)

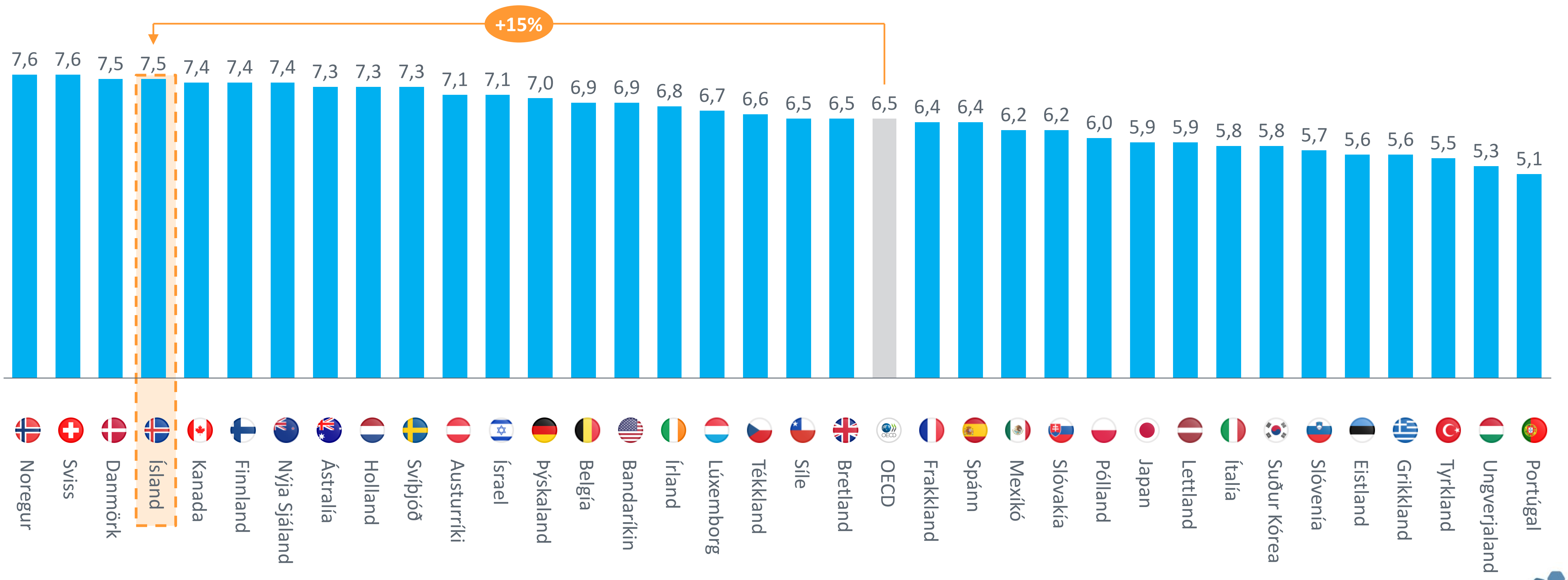

Heimild: OECD

9. Þjóð sem er rík af auðlindum. Útflutningstekjur loksins miklar í alþjóðlegum samanburði.

Útflutningstekjur á Íslandi (2016)
Milljónir króna

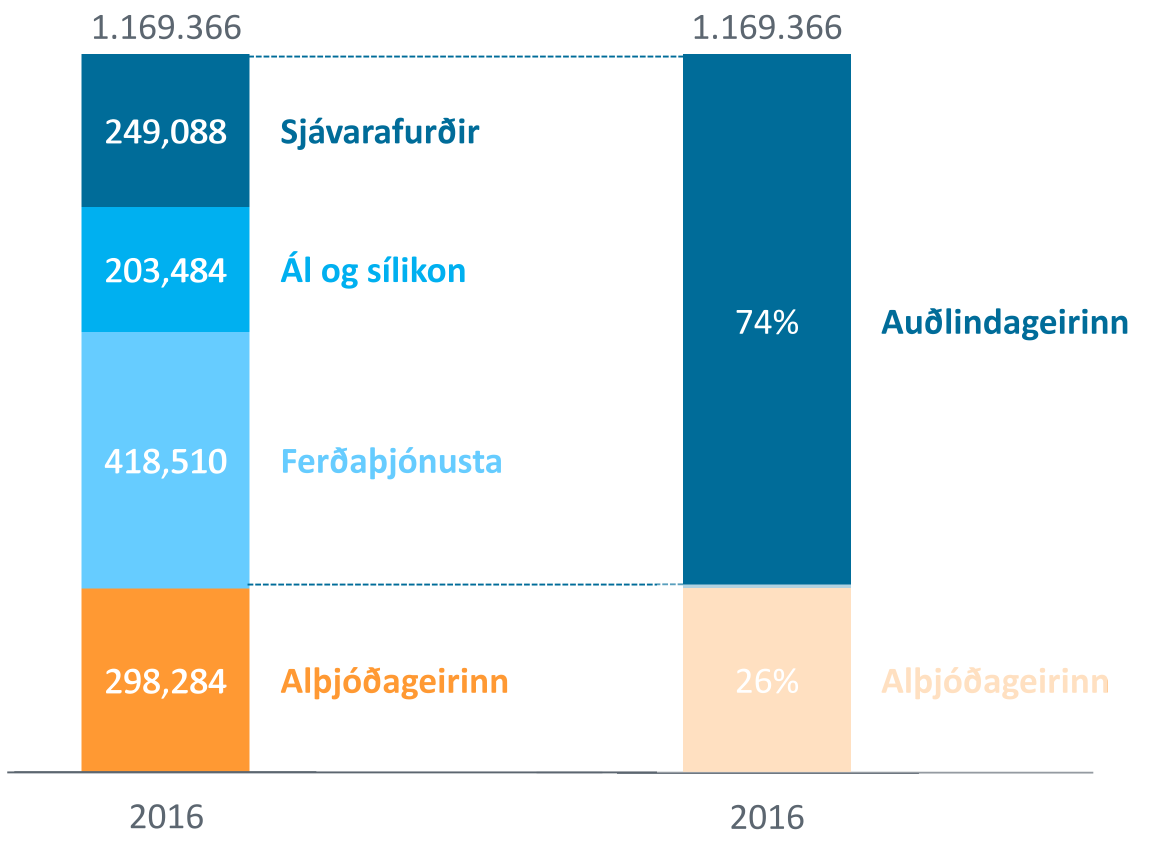

Útflutningstekjur helstu samanburðarlanda 2016
Hlutfall af vergri landsframleiðslu

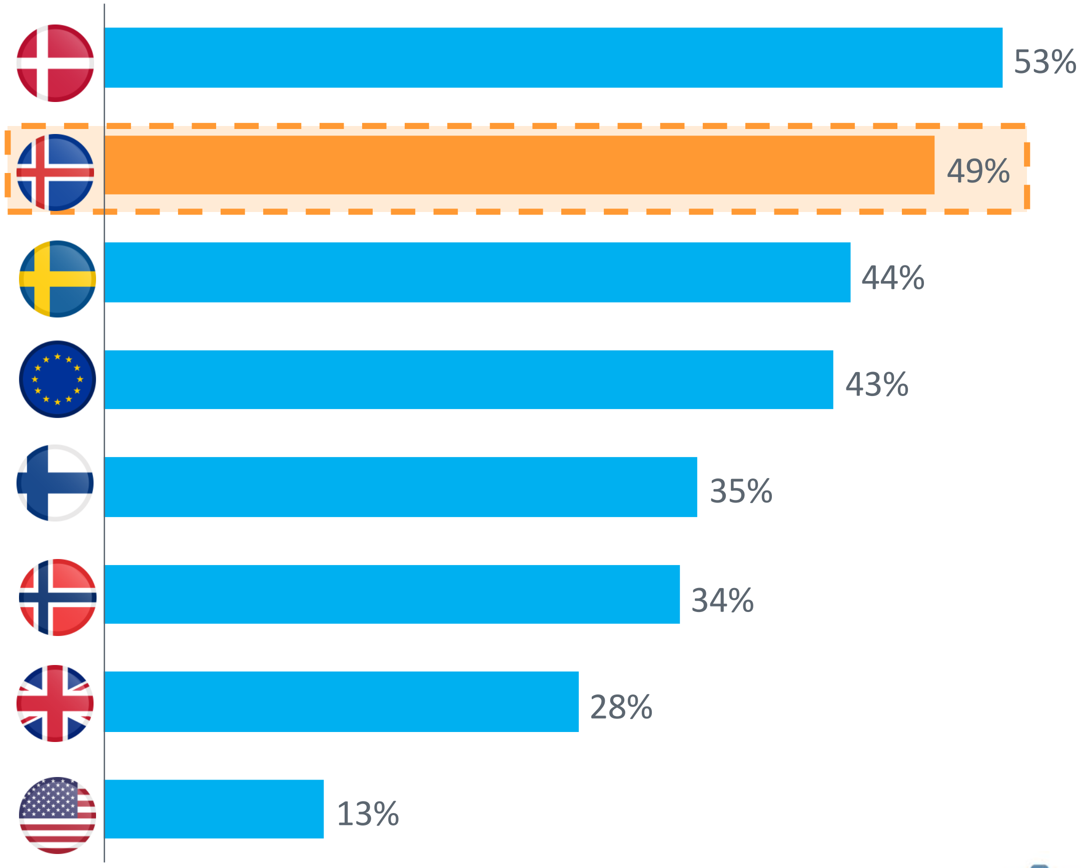

Heimildir: Hagstofa Íslands, útreikningar efnahagssviðs, útreikningar SAF

SA

Efnisyfirlit

1 Níu atriði sem einkenna núverandi stöðu

2 Hvernig varðveitum við núverandi stöðu?

3 Samantekt

SA

Ísland er lítið eyland í miðju Atlantshafi

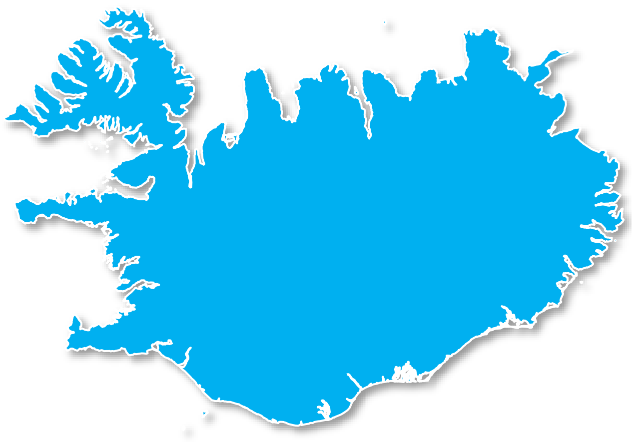

Ísland er lítið eyland í miðju Atlantshafi

Útflutningstekjur Íslendinga eru loksins miklar í alþjóðlegum samanburði. Vegna smæðar landsins erum við þó háðari utanríkisviðskiptum.

Ísland er smáríki í Atlantshafi

- Þrátt fyrir að sem hlutfall af landsframleiðslu sé útflutningur yfir meðaltali hér þá ber að hafa í huga að Ísland er smáríki.
- Við ættum því öllu jafna að vera háðari utanríkisviðskiptum en aðrar stærri þjóðir.

Útflutningstekjur helstu samanburðarlanda 2016

Hlutfall af vergri landsframleiðslu

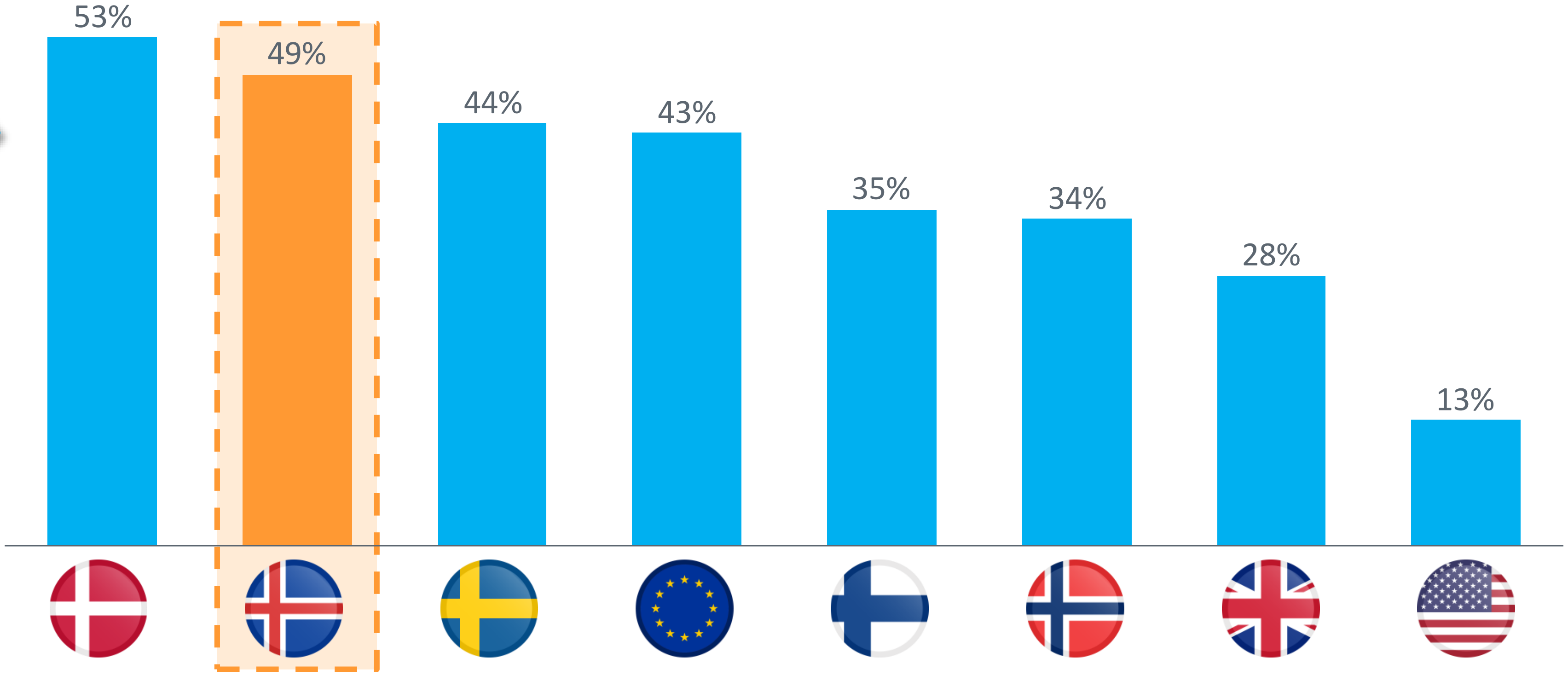

Heimild: OECD

Miklar hagsveiflur er óheppileg sértaða fyrir Ísland. Kemur það niður á samkeppnishæfni landsins og heftir vaxtarbrodda í útflutningi. Fátt er því mikilvægara en að auka stöðugleika.

Hagvöxtur og verðbólga

Hlutfallsleg breyting á milli ára

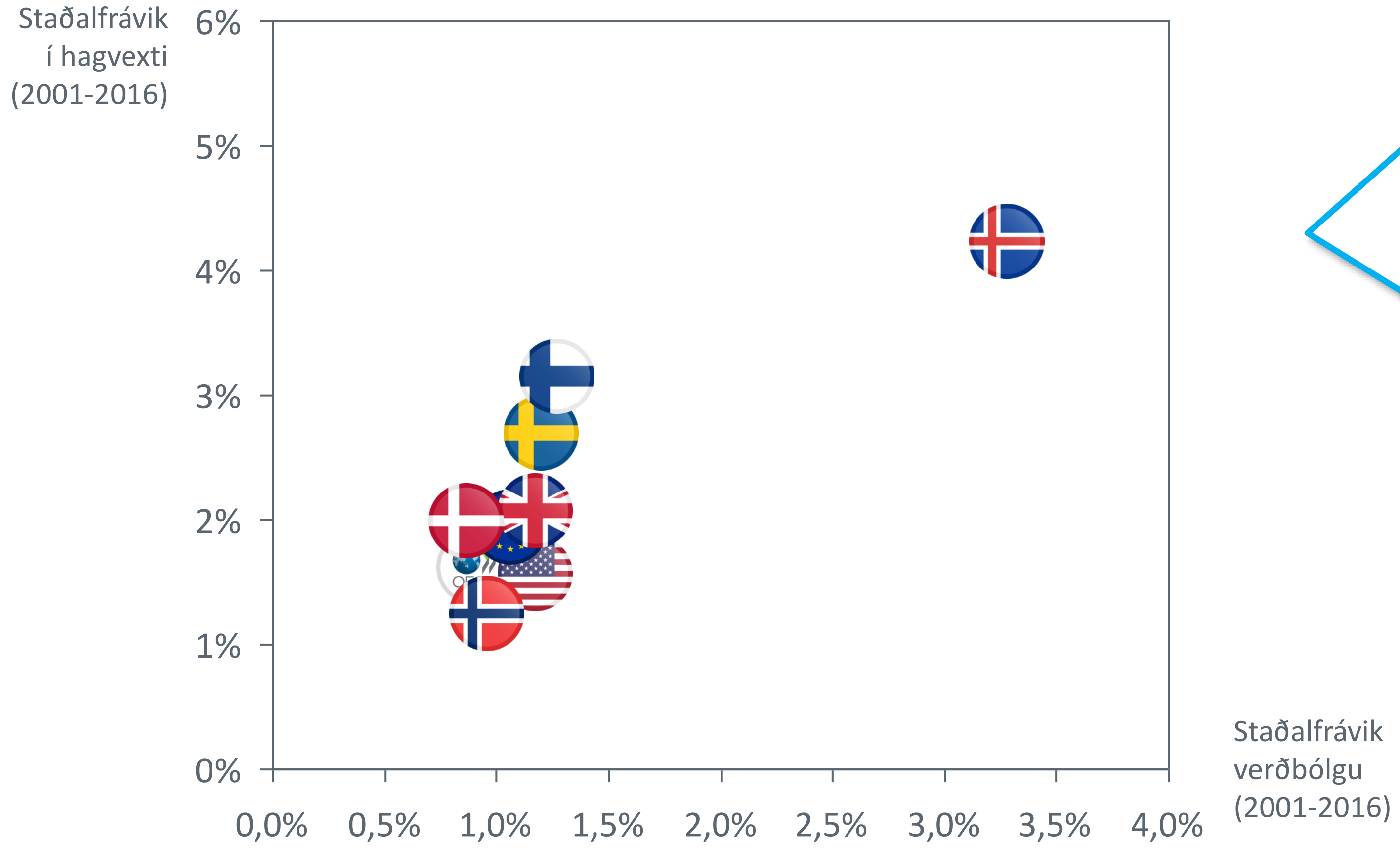

Öfgarnar á Íslandi

- Nánast sama hvert litið er stingur Ísland í stúf þegar kemur að sveiflum í landsframleiðslu og verðlagi.
- Frá árunum 2001-2016 hefur staðalfrávik í hagvexti verið 4,2% sem er heilu prósentustigi hærra en hjá Finnlandi.
- Á sama tímabili hefur staðalfrávik í verðbólgu á Íslandi verið tæp 3,5% eða heilum tveimur prósentustigum hærri en gerist að meðaltali í OECD.
- Stöðugt verðlag og jafn vöxtur hagkerfisins styrkir samkeppnisstöðu þjóða og er verðugt markmið fyrir Ísland.

Heimild: Macrobond

SA

Framleiðni á Íslandi er lítil í alþjóðlegum samanburði. Forsenda aukinnar verðmætasköpunar fyrir smærri ríki er sókn útflutningsgreina á stærri alþjóðlega markaði.

Framleiðni: Landsframleiðsla á vinnustund 2016
Leiðrétt fyrir kaupmáttarjöfnuði (PPP) í USD á verðlagi 2010

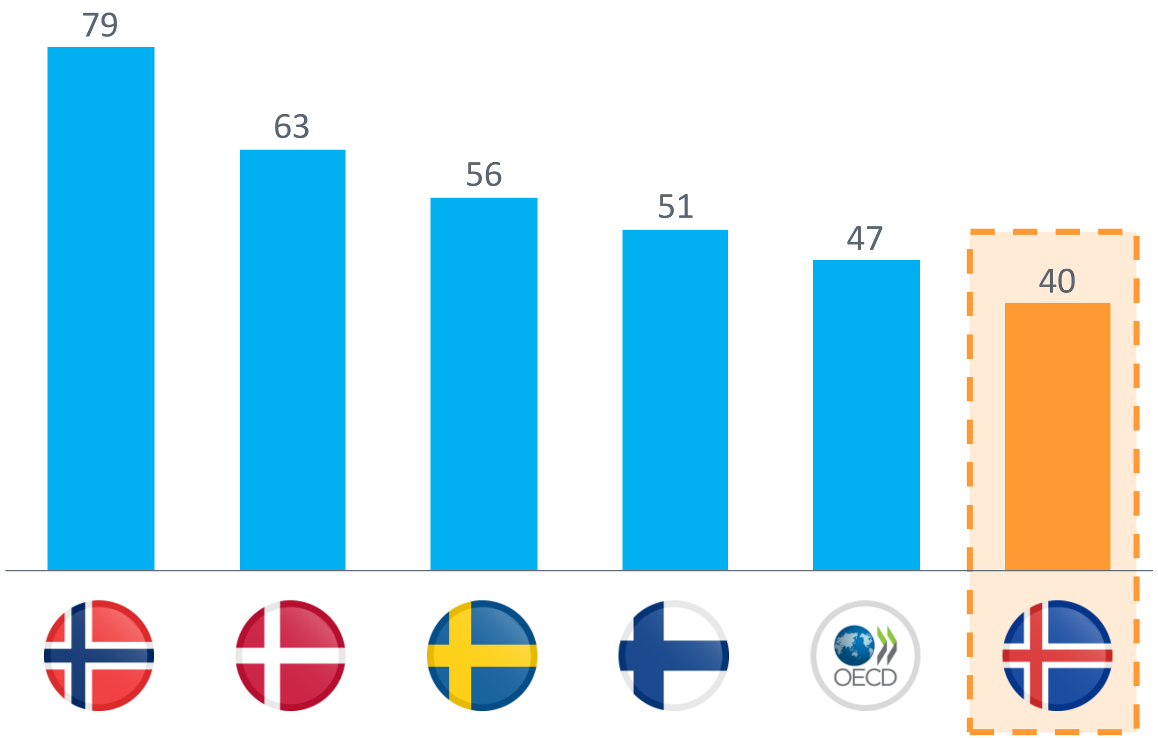

Af hverju viljum við auka framleiðni?

- Aukin framleiðni helst í hendur við bætt lífskjör og auknum kaupmætti hjá þeim sem landið byggja.
- Innlendar greinar líða fyrir smæð markaðar, það á hins vegar ekki við um útflutningsgreinar sem starfa á stærri markaði.
- Framleiðni er ólík meðal atvinnugreina og það ætti ekki að koma á óvart að útflutningsgreina eru almennt með fremur mikla framleiðni.
- Sókn útflutningsgreina á stærri markaði er því ein megin forsenda þess að unnt sé að auka verðmætasköpun í landinu sem allir njóta góðs af.

Heimild: OECD

SA

Íslenskur sjávarútvegur er með háa framleiðni í alþjóðlegum samanburði

Framleiðni vinnuafls

%, hlutfallslegur samanburður á framleiðni vinnuafls í atvinnugreinum á Íslandi og á Norðurlöndunum (meðaltal 2009-2015)[1]

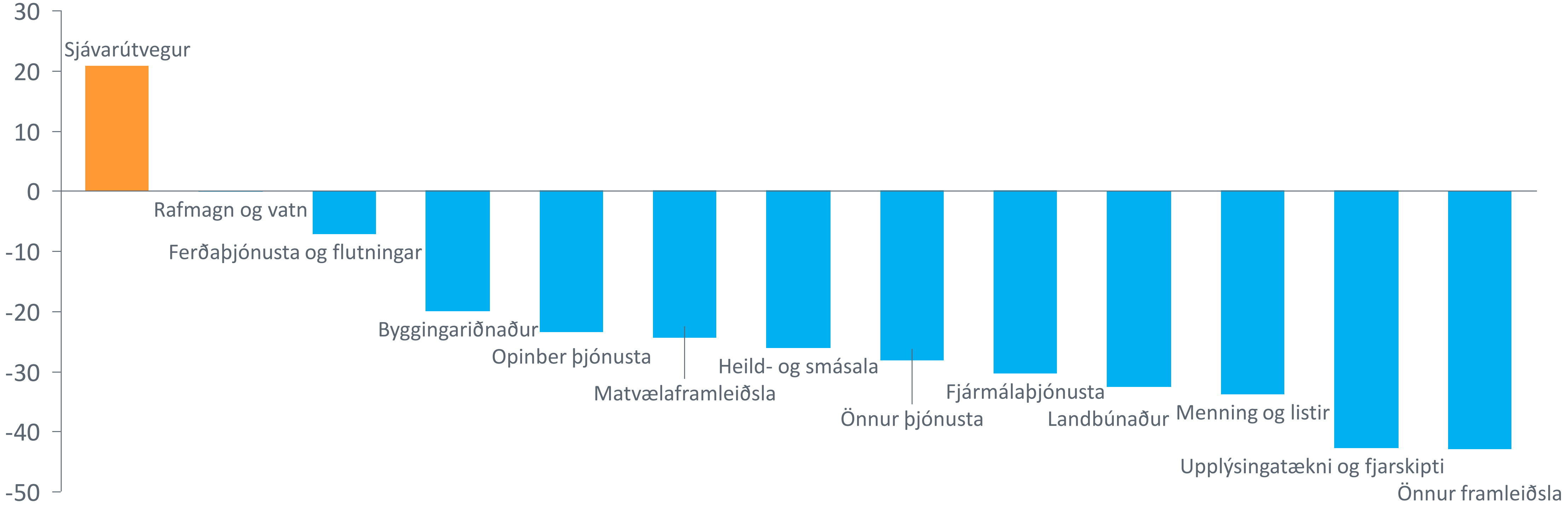

[1]Málmframleiðslu er hér sleppt í þessum samanburði

Heimildir: Hagstofa Norðurlandanna, OECD, Viðskiptaráð og SFS

SA

Ísland er aðeins dropi í haf heimshagkerfisins: Innlendar greinar líða fyrir smæð markaðar

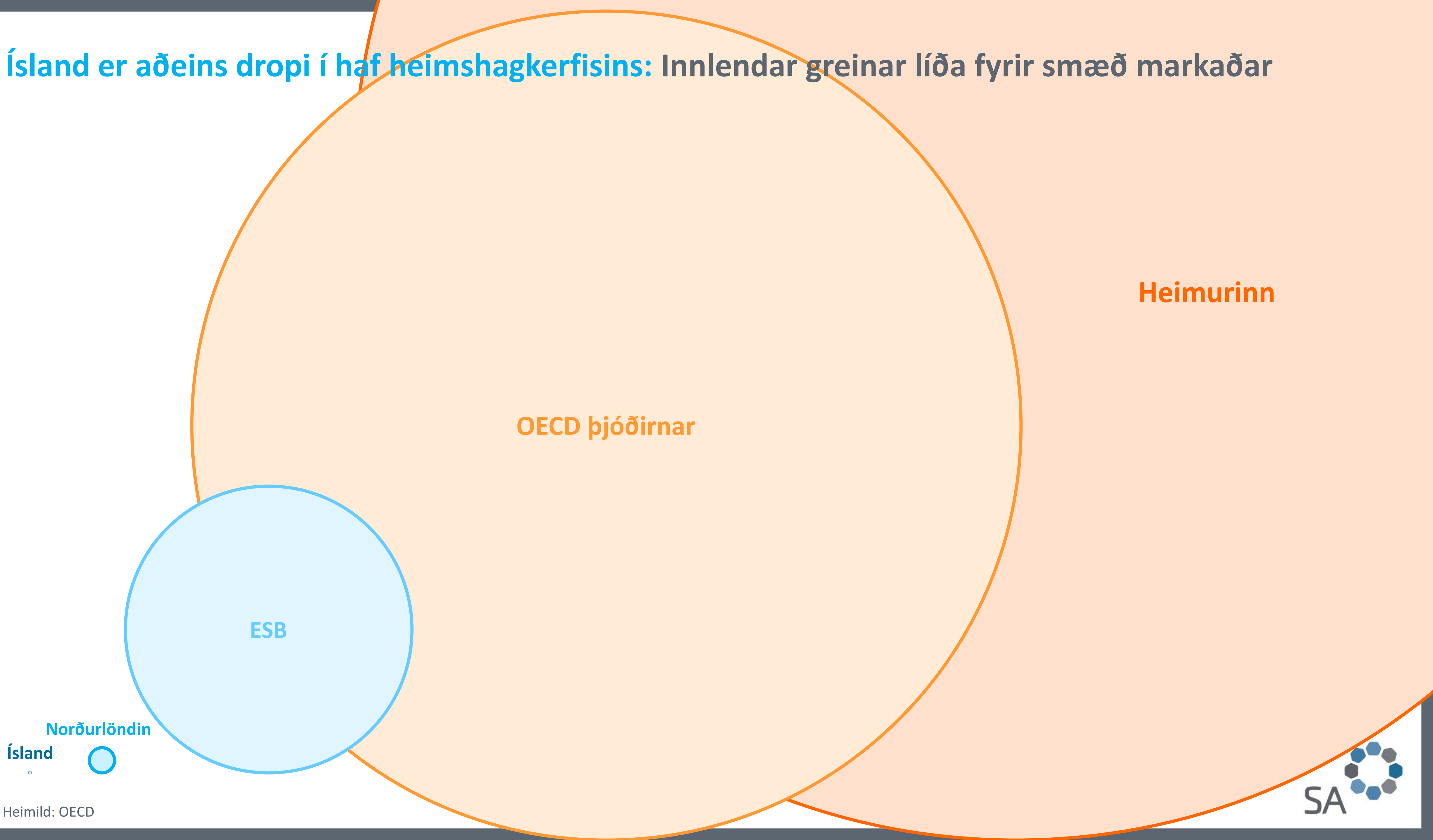

Heimild: OECD

Breytt landslag: Útflutningsgreinum hefur vaxið ásmegin í núverandi uppsveiflu.

Skipting landsframleiðslu
Hlutdeild liða í landsframleiðslu (prósent)

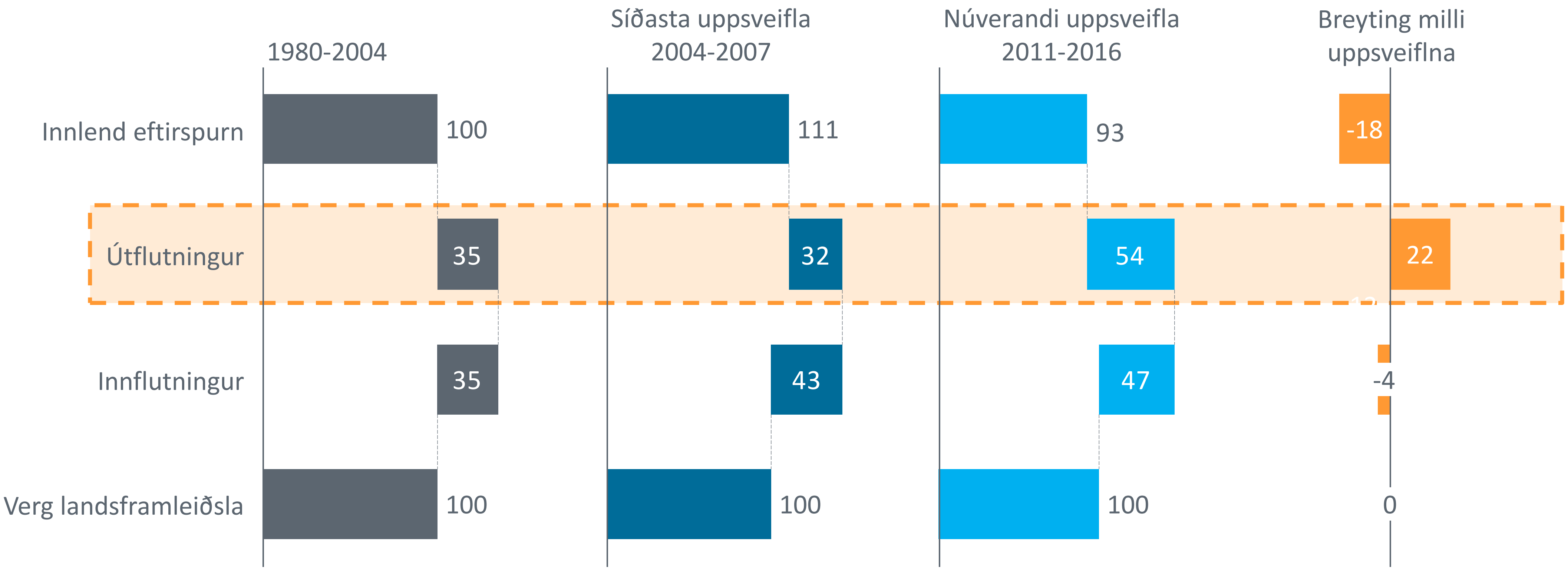

Heimild: Hagstofa Íslands

Breytt landslag: Eftir sjö ára samfellt hagvaxtarskeið stendur gjaldeyrissköpun þjóðarbúsins undir innlendri neyslu og því engin þörf á erlendri skuldasöfnun.

Útflutningstekjur á Íslandi (1995-2016)
Hlutfall af vergri landsframleiðslu

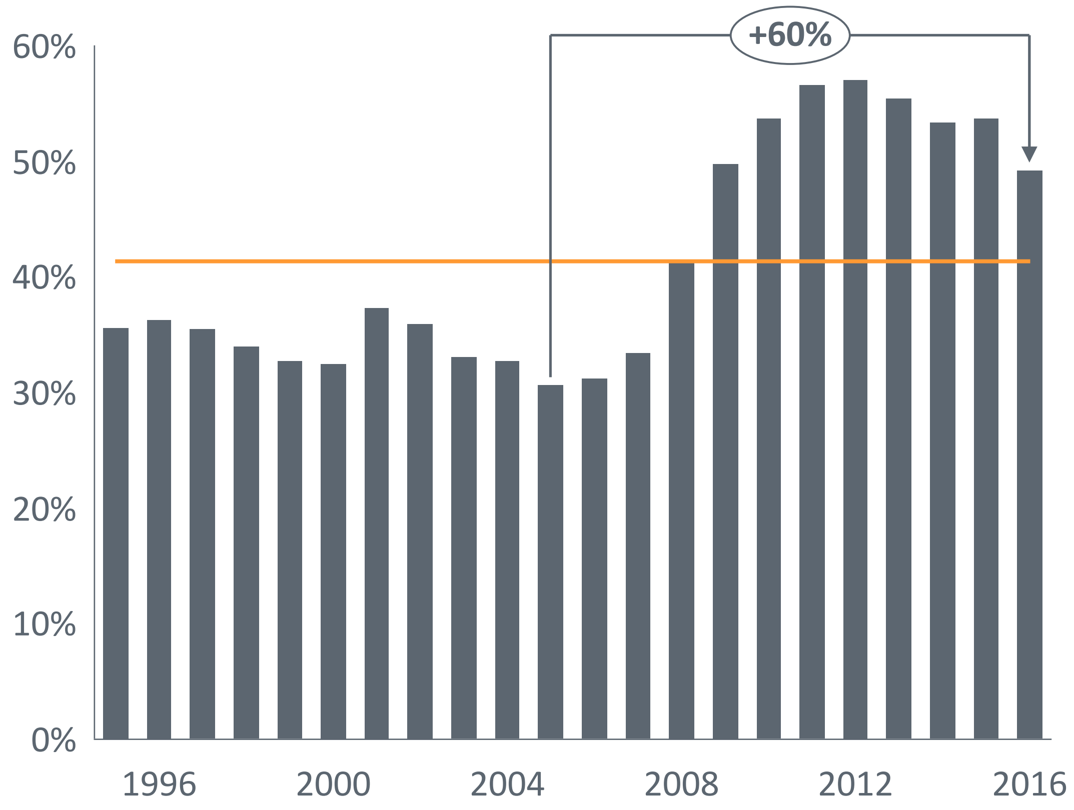

Landsframleiðsla, innlend eftirspurn og útflutningur (2011-2016)
Vöxtur á föstu verðlagi ársins 2011 (vísitala)

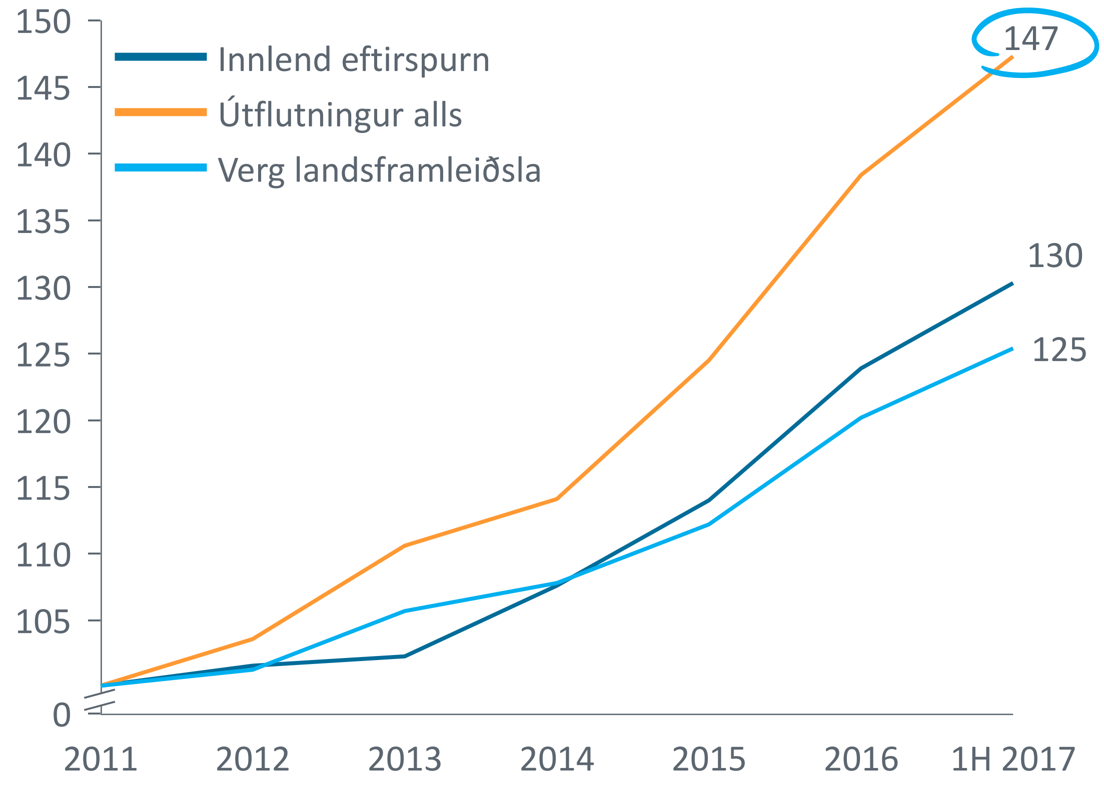

Heimild: Hagstofa Íslands

SA

Breytt landslag: Síðasta uppsveifla var drifin áfram af aukinni skuldsetningu og viðvarandi viðskiptahalla. Í núverandi uppsveiflu hafa erlendar skuldir verið greiddar niður.

Hrein erlend staða þjóðarbúsins
Hlutfall af VLF

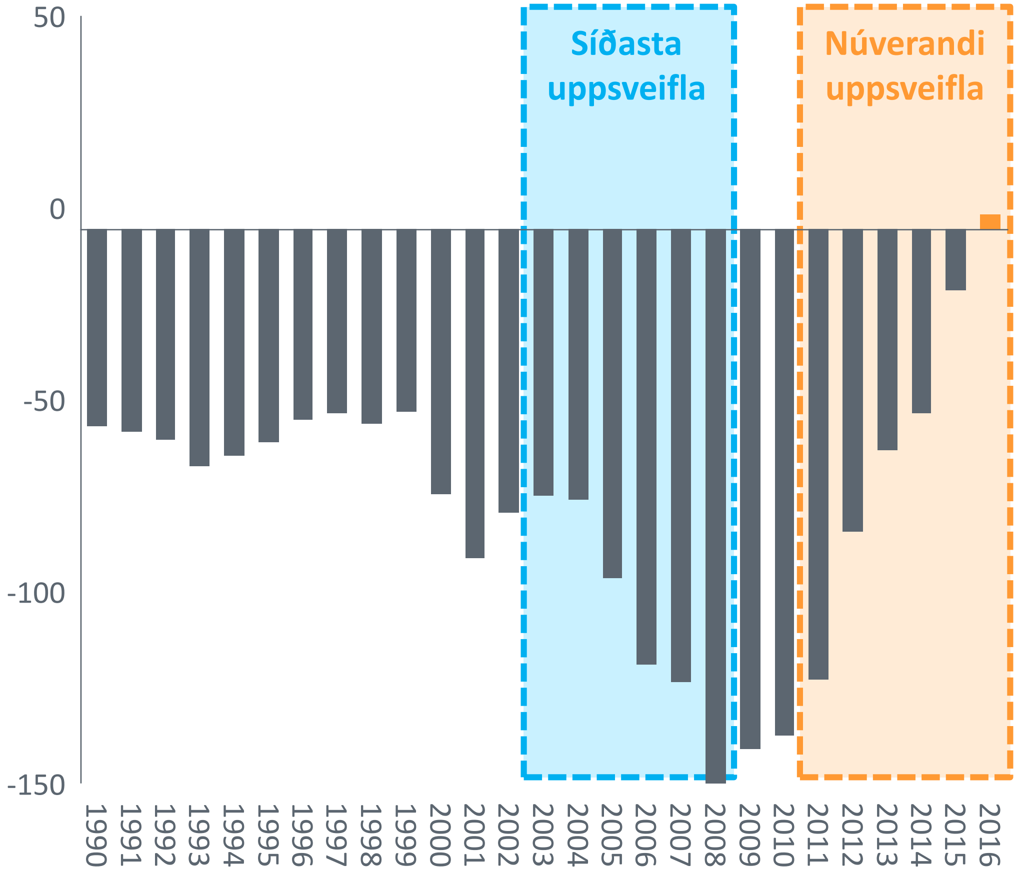

Viðskiptajöfnuður Íslands
Hlutfall af VLF

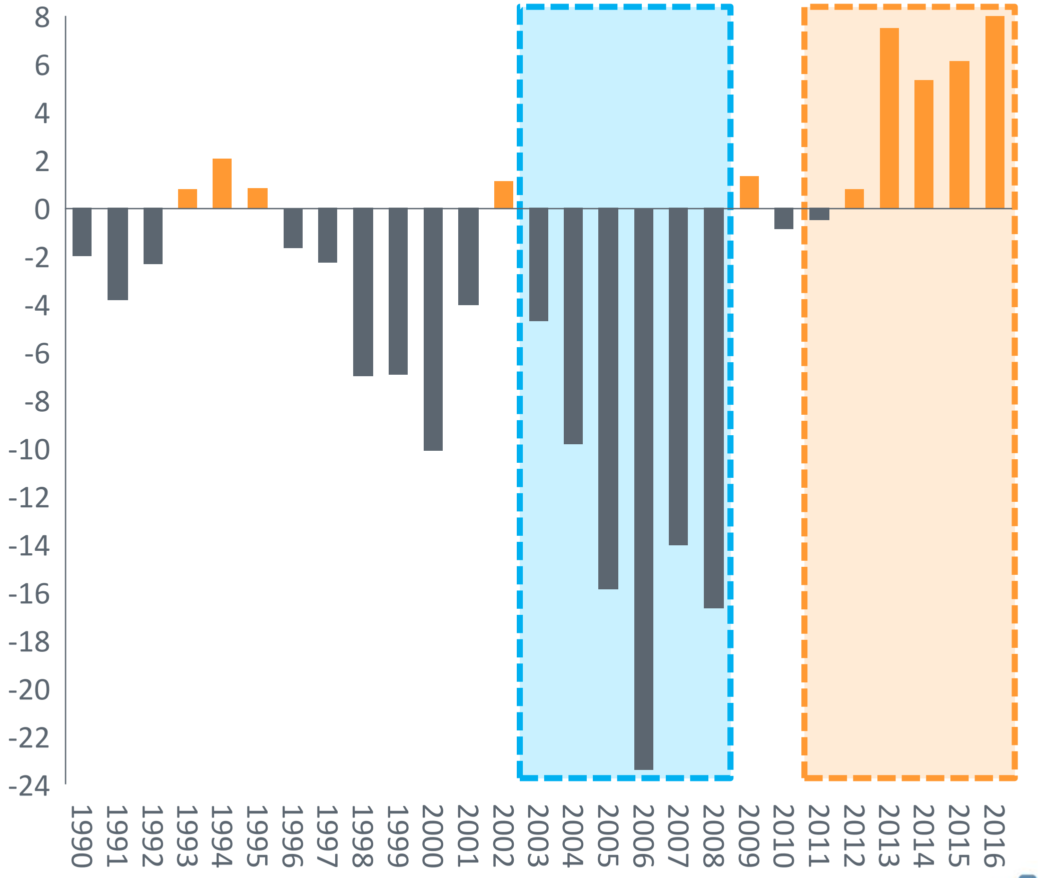

Heimildir: Seðlabanki Íslands, Hagstofa Íslands

SA

Góðæri. Tvær síðustu uppsveiflur eru gjörólíkar. Hagkerfið stendur nú á traustari grunni og er ekki eins berskjaldað þegar til bakslags kemur. Mikilvægt er að varðveita þá stöðu.

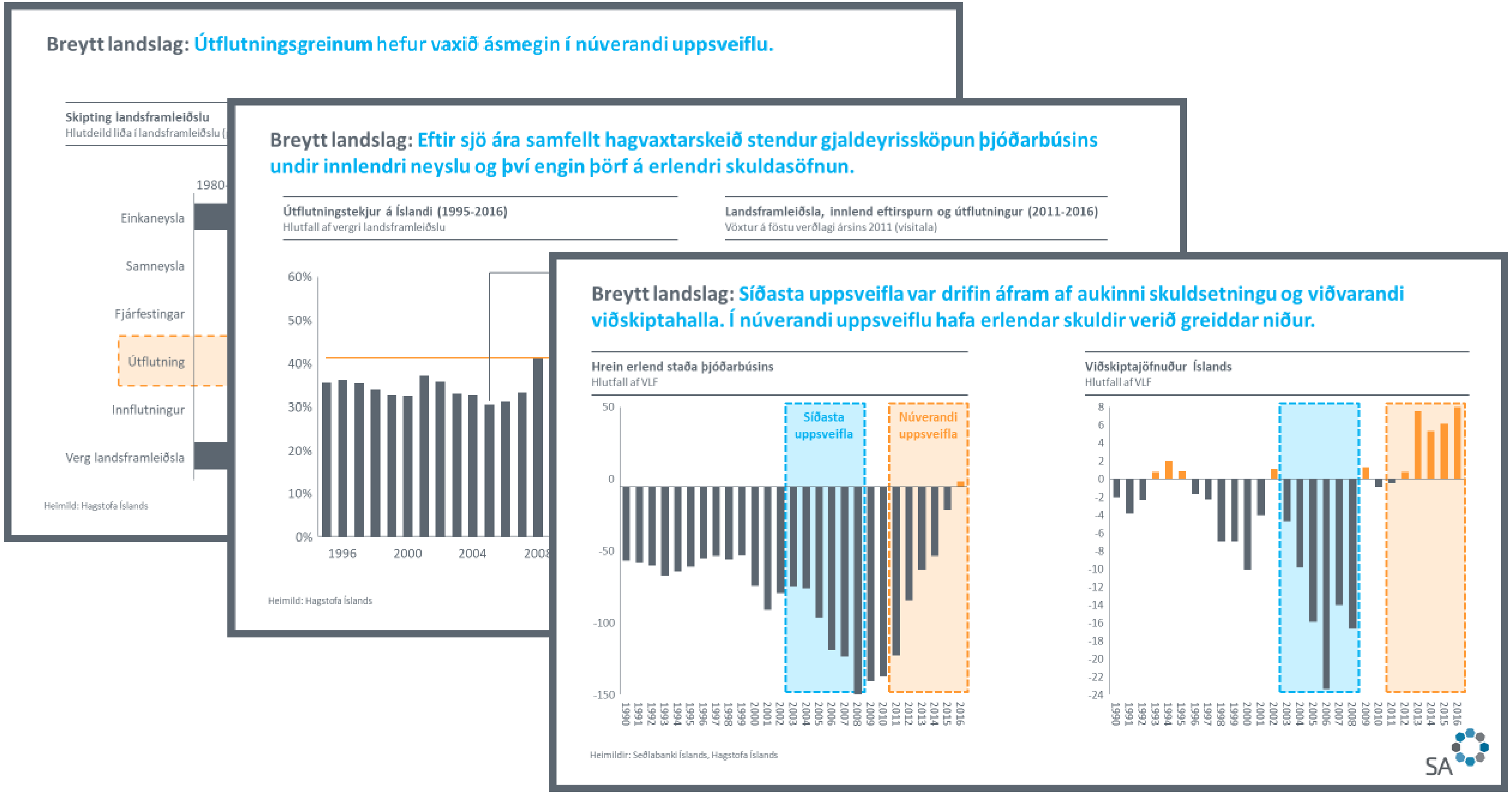

Til að varðveita núverandi stöðu þá þurfa útflutningstekjur að aukast með stækkandi hagkerfi

Vöxtur útflutningstekna ef viðhalda á 3% hagvexti til ársins 2036
Milljarðar íslenskra króna (á verðlagi ársins 2016)

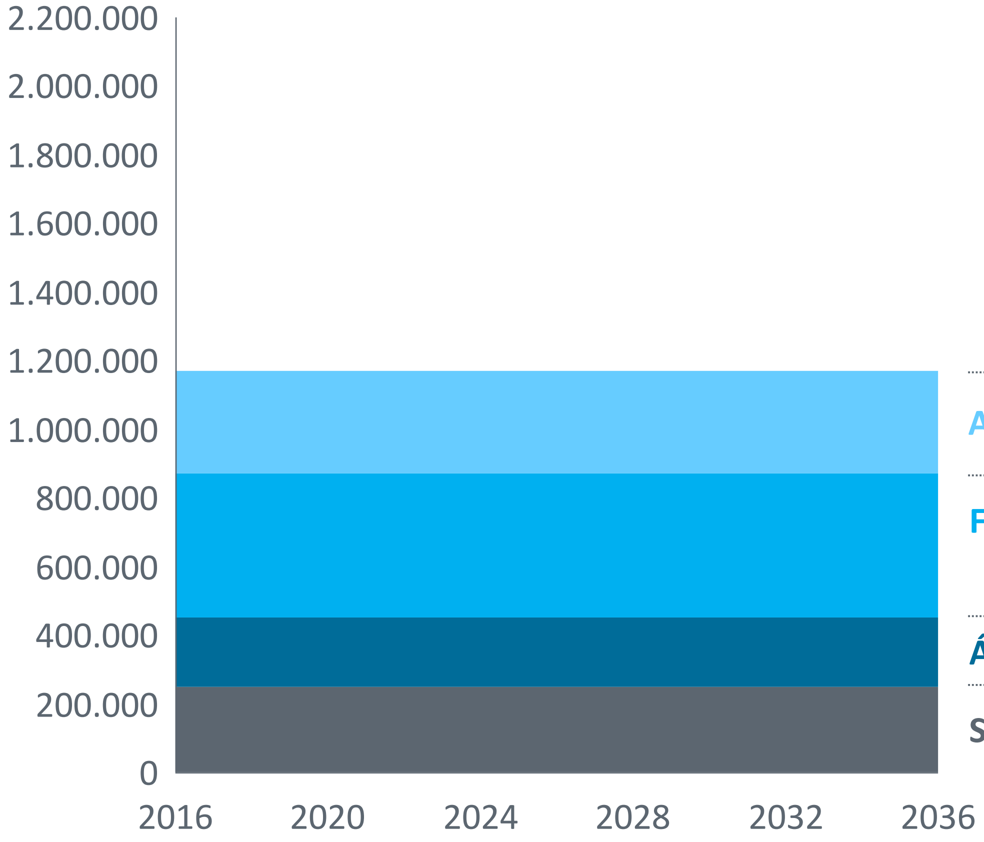

Alþjóðageirinn
- Hefur verið lítill vöxtur. Talsverð tækifæri til að auka útflutning.

Ferðaþjónusta
- Takmarkaðar náttúruauðlindi setja vexti greinarinnar skorður.
- Tækifæri til að auka verðmætasköpun greinarinnar.

Ál og sílikon
- Takmarkaðar náttúruauðlindir setja vexti greinarinnar skorður.

Sjávarafurðir
- Takmarkaðar náttúruauðlindir setja vexti greinarinnar skorður. Áfram tækifæri til aukinnar framleiðni.

Heimildir: Samráðsvettvangur um aukna hagsæld, útreikningar efnahagssviðs

SA

Til að varðveita núverandi stöðu þá þurfa útflutningstekjur að aukast með stækkandi hagkerfi

Vöxtur útflutningstekna ef viðhalda á 3% hagvexti til ársins 2036
Milljarðar íslenskra króna (á verðlagi ársins 2016)

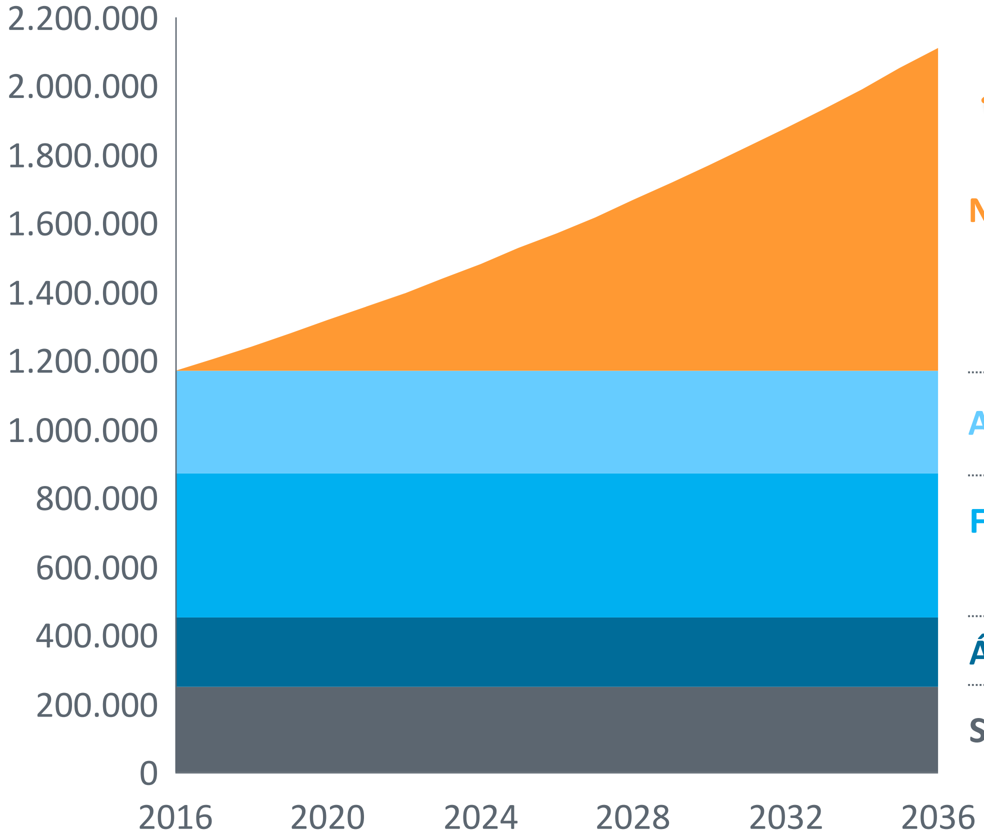

Ef viðhalda á 3% hagvexti á næstu árum án þess að auka skuldsetningu þá þarf að tvöfalda útflutning á næstu 20 árum.

Útflutningur þarf því að vaxa um 1.000 milljarða króna.

Nýr útflutningur
- Spurningin er hins vegar hvernig hægt sé að tryggja þennan vöxt útflutningsverðmæta og hvaðan hann eigi að koma?

Alþjóðageirinn
- Hefur verið lítill vöxtur. Talsverð tækifæri til að auka útflutning.

Ferðaþjónusta
- Takmarkaðar náttúruauðlindi setja vexti greinarinnar skorður.
- Tækifæri til að auka verðmætasköpun greinarinnar.

Ál og sílikon
- Takmarkaðar náttúruauðlindir setja vexti greinarinnar skorður.

Sjávarafurðir
- Takmarkaðar náttúruauðlindir setja vexti greinarinnar skorður. Áfram tækifæri til aukinnar framleiðni.

Heimildir: Samráðsvettvangur um aukna hagsæld, útreikningar efnahagssviðs

SA

Lærum af reynslu Norðurlanda. Óumdeilt er mikilvægi útflutningsgreina fyrir þjóðarbúið. Til að tryggja að þær vaxi og dafni hér á landi er mikilvægt að tryggja samkeppnisstöðu þeirra.

Á sama tíma og lítil áhersla er á Íslandi að verja samkeppnisstöðu útflutningsgreina…

Innlent #ferðaþjónusta

Hátt gengi krónunnar farið að bíta hjá ferðaþjónustunni

…reg að harðna.

Óttast að stöðug styrking krónunnar valdi öðru hruni

Heimir Már Pétursson skrifar 9. desember 2016 11:58

#efnahagsmál #viðskipti

Óttinn við ofris krónunnar augljós

Styrking krónunnar virðist vera fara að hringja viðvörunarbjöllum hjá stjórnvöldum.

Viðskipti | mbl | 8.2.2017 | 12:07 | Uppfært 19:00

Farið að reyna á þanþol þjóðarbúsins

Viðskipti | mbl | 4.9.2017 | 10:23

Launahækkanir meiri en í viðskiptalöndum

Miðvikudagur 12.04.2017 - 15:45 - Ummæli (2)

Ísland fellur um sjö sæti yfir samkeppnishæfustu ferðamannastaðina

…er mikil áhersla lögð á að verja samkeppnisstöðu útflutningsgreina á Norðurlöndunum.

Venter 2,5 prosent lønnsvekst i 2017

Norges Banks Regionalt Nettverk anslår en årslønnsvekst på 2,5 prosent for inneværende år.

Næringsliv Norge

Eksportindustrien har hatt den sterkeste veksten

Norske bedrifter melder om «moderat» vekst fremover, viser Norges Banks temperaturmåling av norsk økonomi.

Derfor vil NHO ha et nytt moderat lønnsoppgjør

Nå må vi betale regningen for at oljeindustrien lot kostnadene løpe løpsk i de gode årene, mener landets fremste arbeidsgiverorganisasjon.

SAMLINGSPARTIET

Vartiainen: Det är nonsens att tala för löneökningar

Økonom om lønstigninger: Træerne vokser ikke ind i himlen

Nå starter jakten på Norges beste eksportbedrift

SA

Mikilvægt að varðveita núverandi stöðu. Frekari raungengishækkun er hvorki sjálfbær né yfir höfuð möguleg.

Raungengi krónunnar
Vísitala = 100 árið 1990

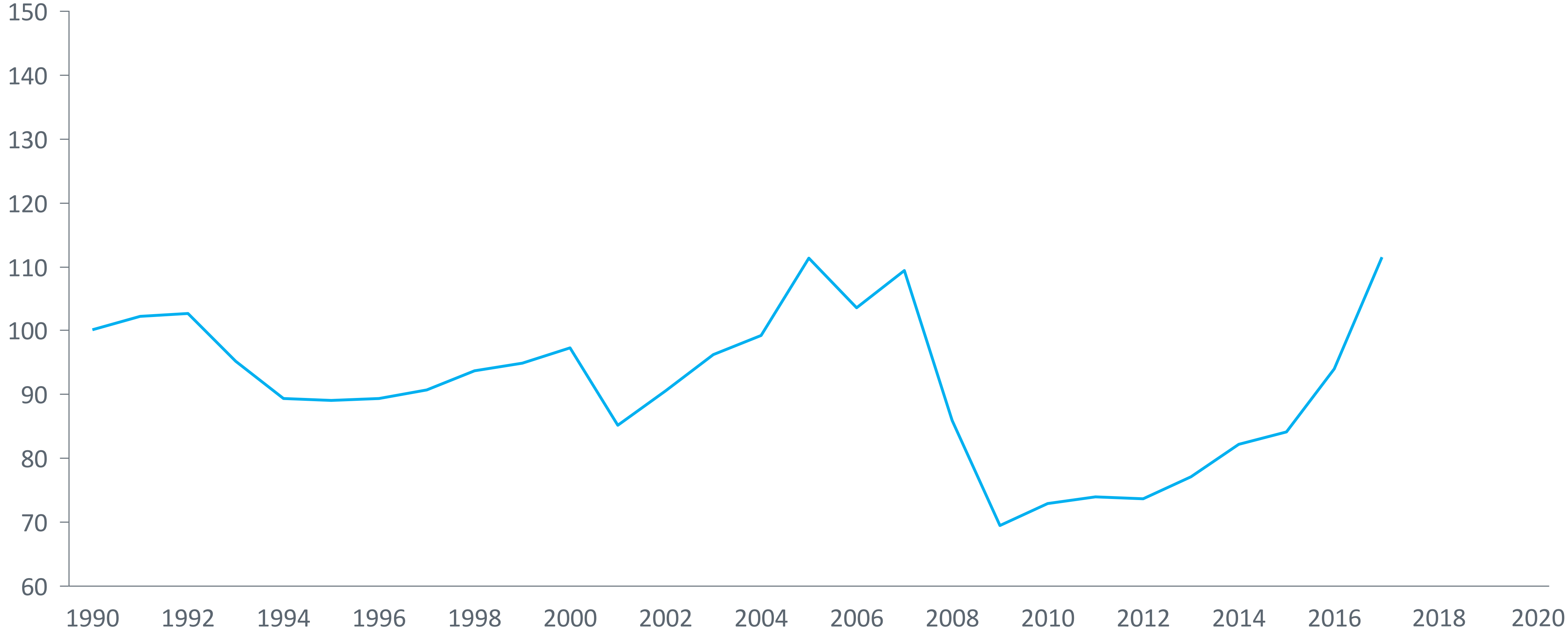

Heimildir: Macrobond

Mikilvægt að varðveita núverandi stöðu. Frekari raungengishækkun er hvorki sjálfbær né yfir höfuð möguleg.

Raungengi krónunnar
Vísitala = 100 árið 1990

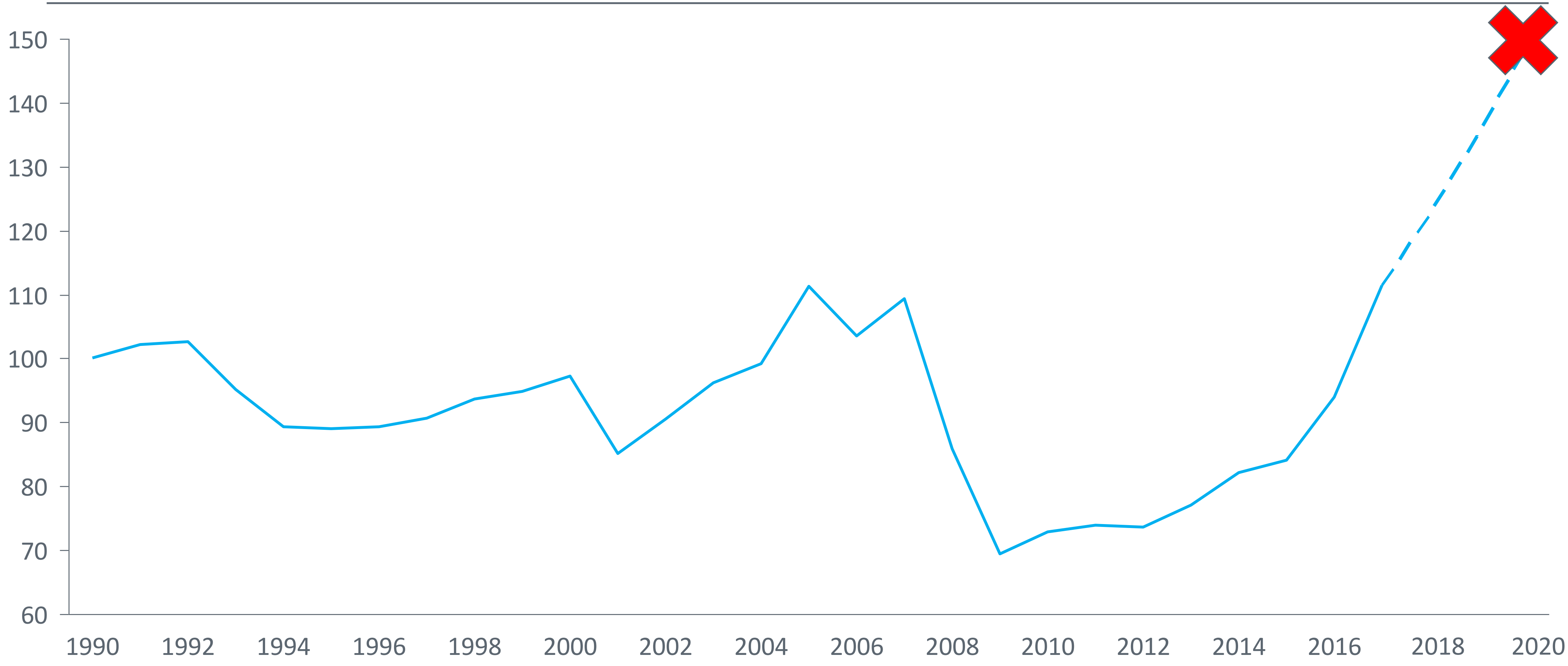

Heimildir: Macrobond

SA

Sóknarfæri liggja hér: Skapa þarf umhverfi þar sem ólíkar útflutningsgreinar geta þrifist

Auðlindabundnar útflutningsgreinar

- Næg tækifæri eru falin í því að auka framleiðni auðlindabundinna útflutningsgreina.
- Sjávarútvegurinn hefur verið leiðandi á þessari braut og fyrirséð að framleiðni eigi eftir að aukast enn frekar á næstu árum.

Auðlindatengdar útflutningsgreinar

- Nýta þá hlutfallslegu yfirburði sem við búum yfir í auðlindabundnu greinunum.
- Efla þær útflutningsgreinar sem vinna að betri nýtingu framleiðsluþátta auðlindanna.
- Það er hugvit, tækni og þekking sem er ekki bundin við staðbundnar auðlindir á Íslandi.
- Heldur er mögulegt að flytja hana út um allan heim, hvort sem það tengist sjávarútvegi, orku, ferðaþjónustu eða öðrum auðlindum.

Útflutningsgreinar ótengdar auðlindum

- Fyrirtæki sem þurfa ekki að reiða sig á auðlindanýtingu á nokkurn hátt.
- Hugvits- og tæknifyrirtæki.
- Ísland er kjörinn markaður fyrir vöxt slíkra fyrirtækja.

Það eru tvær leiðir í boði

Leið 1: Föst í sama hjólfarinu

- Ísland verður áfram öfgaríki meðal annarra iðnríkja. Með einar mestu sveiflur í verðlagi, gengi og landsframleiðslu.
- Áfram ríki sem glímir við lága framleiðni.
- Áfram ríki sem glímir við fábreytni útflutnings, þar sem útflutningsgreina eiga erfitt með að vaxa og dafna í sveiflukenndu hagkerfi.
- Lág framleiðni og miklar hagsveiflur kemur niður á hagvexti.
- Minni hagvöxtur helst í hendur við lakari lífskjör.

Leið 2: Skiptum um gír

- Aukin áhersla á að vernda samkeppnisstöðu útflutningsgreina með bættri hagstjórn sem tryggir aukinn stöðugleika.
- Aukinn stöðugleiki mun styðja við frekari vöxt útflutningsgreina og um leið stuðla að fjölbreytni útflutnings.
- Þá mun aukinn stöðugleiki stuðla að aukinni framleiðni.
- Aukin framleiðni helst í hendur við aukinn hagvöxt.
- Aukinn hagvöxtur stuðlar að bættum lífskjörum hjá öllum.

SA

Efnisyfirlit

1 Níu atriði sem einkenna núverandi stöðu

2 Hvernig varðveitum við núverandi stöðu?

3 Samantekt

SA

Skilaboð SA eru skýr

Eyjólfur

- Lærum af nágrannaþjóðum
- Óábyrg launastefna hins opinbera
- Blikur á lofti í efnahagsmálum
- Mikil óvissa framundan við gerð kjarasamninga

Halldór

- Efnahagsleg staða þjóðarbúsins er einstök um þessar mundir
- Það er óábyrgt að endurtaka mistök fortíðar
- Heppnin var með okkur og verðbólgan skilaði sér ekki
- Nýtt kjarasamningslíkan er ekki val heldur nauðsyn

Ásdís

- Varðveitum núverandi stöðu
- Efnahagsleg hagsæld og launahækkanir framtíðar byggja á vexti útflutningsgreina
- Aukin áhersla á samkeppnis-stöðu útflutningsgreina
- Lærum af reynslu Norðurlanda

Efnahagslegur stöðugleiki skilar sér í bættum lífskjörum til allra – hóflegar launahækkanir í takt við framleiðnivöxt eru almannagæði

SA

SÖÐULHÓLAR
ÖXARÁ
MJÓAFELL
SLEÐAÁS
ARNARKLETTUR
NÓN